

UREDNIK: A. KNAFLJEVA
LJUBLJANA, KNAFLJEVA
ULICA ŠTEV. 5
TELEFON 31-22 DO 31-28

SLOVENSKI
POROČEVALEC

UPRAVA IN INŠERATNI
ODDELEK
LJUBLJANA, KNAFLJEVA
ULICA ŠTEV. 5
TELEFON 31-22 DO 31-26
OGLASI PO CENIKU
IZRAJA VSAK DAN RAZEN
PONEDELJKA

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

Besede in dejanja

»Dejanje se v Osvobodilni fronti ni ločilo od besede.« Tako je rekel podpredsednik zvezne vlade in podpredsednik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, tovariš Edvard Kardelj, v svojem globokem poročilu na prvem kongresu Osvobodilne fronte v Ljubljani. In povedal je čisto in zgodovinsko resnico, kajti neizpodbitno je, da je Osvobodilna fronta do danes vse svoje odlične besede spremenila v velika dejanja. Osvobodilna fronta si je v začetku napisala v svoj program velike in odlične besede - svoje temeljne točke. Tu je bila beseda o osvoboditvi in združitvi slovenskega naroda, beseda o preroganju slovenskega naroda iz naroda hlapecev v narod junakov, beseda o bratstvu in enotnosti jugoslovanskih in slovenskih narodov, beseda o oboroženem odporu in izgonu okupatorja s slovenske zemlje, beseda o prevzemu oblasti na Slovenskem - in vse te besede je Osvobodilna fronta spremenila v dejanja. To pa je Osvobodilna fronta lahko storila prav zaradi tega in samo zaradi tega, ker je bila in ker je živa življenje same, kakor je v istem poročilu tako točno dejal tovariš Edvard Kardelj. Bila je živo življenje slovenskega naroda, bila je živo življenje slovenskih ljudskih delovnih množic, ki so živo živjele v eno samo voljo z vsem živim življenjem vseh jugoslovanskih narodov. O teh besedah in o dejanjih, ki so sledila, so spregovorili voditelji in odposlanci našega živega življenja na prvem kongresu v Ljubljani. Spregovorili so, potegnili so črto pod obracom ter z upravičeno samozavestjo ugotovili, da so izpolnili svojo nalogo do današnjega dne. Mirno in resno so z razmišljanjem prvo velike poveljave Osvobodilne fronte: poveljave o osvoboditvi in prevzemu oblasti. Prav tako mirno in resno ter s trdnostjo so začeli in potrdili prve strani novega, prav tako velikega poveljave: poveljave o obnovi in hitre izgradnje svobodne domovine. Odposlanci na kongresu so to novo poveljave, to drugo poveljave Osvobodilne fronte začeli prav tako, kakor so začeli prvo poveljave: začeli so jo z mobilizacijo ljudskih množic, ki bodo čez svobode spremenile v poln sad mirnega in svobodnega življenja. Kakor je Osvobodilna fronta mobilizirala ljudske množice za svoje prve temeljne točke, za vzvišeni smoter oboroženega odpora proti okupatorju, prav tako je tudi danes izraz mobilizacije istih ljudskih množic za izgradnje in obnovo svobodne domovine, kajti Osvobodilna fronta ni stranka in ni papir - Osvobodilna fronta je živo življenje, živi, se razvija in raste. Rast pa je nenehna. Zato je drugo poveljave na istih temeljih kakor njeno prvo poveljave, to se pravi: na zdravih silah ljudskih množic. Te sile so bile v prvem poveljavi v brezkom-

promisnem spopadu z okupatorjem; v drugem poglavju pa so iste sile v brezkomisnem spopadu z vsemi težavami za obnovo in izgradnjo domovine, kajti, kakor so se te sile zavedale, da se borijo za sebe, tako se danes zavedajo, da gradijo in delajo za sebe. Danes je nedelja, prva nedelja po veličastnem kongresu našega ljudstva. Kmetje, ki so prišli na kongres iz vseh pokrajin slovenske dežele, bajtariji in kajzarji iz vseh grad, so se vrnili na svoje domove. Vrnili so se, se preoblekli ter takoj zgrabili za delo, kajti polje ne čaka. Rudarji in delavci iz tovarni, ki so prišli iz vseh naših industrijskih krajev, so se tudi vrnili ter se takoj odzvali sirenji, ki je klicala na delo. Danes pa je nedelja, danes naj se oddahne vprežna živina in naj se ohladijo stroji v tovarni - naši odposlanci s kongresa pa se bodo sešli s svojimi tovarišji, ki so bili zadržani pri delu, ter se bodo pogovorili. Pogovorili se bodo o delu, kajti ostale so jim v spominu besede tovariša podpredsednika Kardelja, da se dejanje v Osvobodilni fronti ni nikdar ločilo od besede. Kmetje se bodo sešli pred svojimi hišami na vasi, delavci v svojih kulturnih domovih, v prostornih sindikatov. Potegnili bodo iz žepa svoje beležnice ter se pogovorili. Prebrali bodo številke našega lista in »Ljudske pravice« o kongresu. Brali bodo govore naših voditeljev na kongresu, brali jih bodo ter jih proučevali. Učili se bodo. Učili se bodo razširjene temeljne točke Osvobodilne fronte, kajti dobro se zavedajo, da so opravili veliko delo - zavedajo se, da so premagali najstrašnejšega sovražnika našega rodu in osvobodili svojo domovino. Vendar pa se prav tako dobro zavedajo, da se jim zaradi tega ne sme zvrtni v glavi, kajti vsakega pravega človeka eno dobro opravljeno delo samo podžge za novo še večje delo. Zato bo nas vse prav ta samozavest nagnala, da bomo vse govore voditeljev Osvobodilne fronte prebrali pazljivo in s predupkom. Dobro vemo, da smo si s svojim dosedanjim delom utrlji široko pot in da zdaj po tej poti korakamo v srečno bodočnost, v novo življenje. Prav tako pa vemo, da moramo v novo življenje korakati prav tako pripravljeno, kakor smo pripravljeno korakali v bitko. Zato se danes učimo in se bomo učili. In kakor je nas Osvobodilna fronta v začetku učila ravnati s puškami in z drugim orožjem, tako danes učimo ravnati z orodjem in z upravljanjem naše domovine. Tako gremo danes v novo mobilizacijo - v mobilizacijo za srečno življenje. Srečno življenje v ljudski demokraciji - to je velika beseda. Toda ta beseda lahko postane dejanje in mera postati dejanje, kajti to je življenje. V dejanje pa jo bodo spet spremenile tiste ljudske sile, ki so v dejanje spremenile vse temeljne točke Osvobodilne fronte. c. m. b.

Jugoslovani s Kube maršalu Titu

Beograd, 21. jul. (Tanjug) Dne 26. oktobra 1944 je odbor »Svobodne Jugoslavije« iz Havane na Kubi poslal maršalu Titu ob priliki osvoboditve Beograda naslednje pismo, ki je po dolgem potovanju šele te dni prispevalo v Beograd: »Maršalu Josipu Brozu-Titu, vrhovnemu poveljniku aerodno osvobodilne vojske in predsedniku narodnega odbora Jugoslavije. Ob prihodu Rdeče armade v Jugoslavijo in sodelovanju njenih oboroženih sil z narodno osvobodilno vojsko pri zavzetju Beograda in osvoboditvi naše domovine v znamenju bratskega sodelovanja in nepomirljivosti v borbi proti skupnemu sovražniku, ne moremo, vzruščeni zaradi te vesti, želeti drugače kot trajnost naših bratskih vezi in odnosejev, tako v vojni kakor v miru in v borbi proti zatracem i. tlačiteljem vseh narodov Jugoslavije, nacistično-fašističnim tolpom in njihovim plačancem. Jugoslovani s Kube, organizirani v odboru »Svobodne Jugoslavije« s sedežem v Havani, Vas pozdravljamo kot edinega resničnega predstavnika jugoslovanskih narodov in organizatorjev oboroženega odpora proti nacistično-fašističnim Nemcem in domačim izdajalcem Paveliču, Nediču, Draži Mihajloviću in Mačku, ki podpirajo okupatorja v borbi proti narodno osvobodilnemu pokretu in narodno osvobodilni vojski in vrše nezasišane zločine nad večino naših najboljših sinov in vnukov, v edinih borbi za narodno osvobojenje in ustvaritev lepše, nove, socialno pravične, demokratične in federativne skupnosti vseh narodov Jugoslavije.

Zaradi tega se zavezujemo, da bomo nadaljevali neomajno borbo proti vsem izdajalcem narodne stvari na Kubi in izven nje, ki s svojo podlo brezvestno in potuhnjeno propagando, bodisi v prilikah, bodisi odkriti obliki, povzročajo škodo osvobodilni borbi našega naroda, kakor tudi proti onim skupinam ali »družinam«, ki pod plaščem nepolitičnega stališča ali nevtrnosti cepijo naše vrste in pomagajo na kakršen koli način sovražnikom narodno osvobodilnega pokreta in osvoboditve naše domovine. Želimo čimprej popolno uničenje Hitlerjevih tolp in popolno osvoboditve naše domovine, kakor tudi pokrajin, ki jih je odvzela Italija leta 1918. Istra in vse Slovensko Primorje do Soče bosta vrnjena novi demokraciji federativni Jugoslaviji, v kateri bodo vsi narodi živeli enake pravice in svobode, v kateri bo vladala socialna pravičnost.« - Odbor »Svobodne Jugoslavije«. Predsednik Hinko Razpor, blagajnik Pače Najdenov, za tajnika Ivan Bakov.

6000 črnoborzičev v Parizu kaznovanih

Beograd, 20. jul. (Tanjug). Dopisnik AFP objavlja službeno poročilo iz Pariza, ki pravi, da je bilo kaznovanih 4000 oseb, ki so se hranile po pariških črnoborzijskih restavracijah, med njimi je en veleposlanik in dva sodnika, in 200 finančnih spekulantom. Gospodarska kontrola je v svoji akciji za preganjanje črne borze zaprla v zadnjih dneh okrog 300 osebnih restavracij.

Sestanek v Potsdamu
Generalisim Stalin, prezident Truman in ministrski predsednik Churchill so se že sporazumeli o nekaterih pravih vprašanjih

Beograd, 21. jul. Ministrski predsednik Churchill in generalisim Stalin sta imela v sredo zvečer razgovor, ki je trajal tri ure. Churchill in Stalin sta večerjela skupaj, z njima so bili samo tolmachi. V četrtek sta bila generalisim Stalin in ministrski predsednik Churchill gosta prezidenta Trumana na uradnem banketu, ki mu je prisostvovali tudi več članov sovjetskega, ameriškega in angleškega odposlanstva. Potsdam, 21. julija. Reuterjev posebn dopisnik Denis Martin poroča, da so se v Potsdamu trije državnički že sporazumeli o nekaterih pravih

važnih vprašanjih, čeprav je videti, da ne bodo še kmalu izdajali poročila o vprašanjih, o katerih razpravljajo. Churchill in Stalin sta se v petek po večerji razgovorjela tri ure in bil pri tem razgovoru raznim tolmachev niše prisoten. Slavnostna večerja, ki so se snoci udeležili Churchill, Truman, Stalin in njihovi svetovlaci, se je končala z muziko. Ameriški pianist Evgen List je predvajal Čajkovskega, Chopina, Šostakoviča in rusko ter ameriško narodno glasbo. Predzvečer Truman, katera mati je bila učiteljica glasbe je sam zaigral Beethovnov menuet. Stalin in Truman ta se živahno razgovorjela o ljudski glasbi njihovih

dvah držav, Churchill pa je naročil »Missouri« valček. Brzojavka španskih republikancev. Mexico City, 20. jul. Zadnji španski republikanski predsednik Juan Negrin je snoci predsedoval zasedanju »kabinet«, katerega so se udeležili mnogi njegovi bivši ministri, med njimi zunanji minister Alvarez del Vayo. Z zasedanja so poslali brzojavko v Potsdam, v kateri zahtevajo, da se »Veliki trije« spomnijo španske borbe proti fašističnemu Francovemu režimu.

Kaj je z Nemci na Kreti?

Atene, 21. jul. (Tass). Potniki s Krete pripovedujejo, da so Nemci, ki so se tam predali, takoj potopili svoje težko orožje in prevzelo ladje, obdržali pa so lahko orožje. Atenski časopisi so pričeli izjaviti poveljnika britanskega četa na Kreti Prestonja z ozirom na usmrtnice Grka Rulakisa, Preston je izjavil, da je Rulakisa ubila nemška straža. 18. julija je preko 500 oboroženih Nemcev korakalo skozi Pirej. Očitno so prihajali s Kreta. Ta »parada« je na prebivalstvo napravila porazen utis. Generalni ravnatelj UNRRAe v Beogradu. Beograd, 21. jul. AFP poroča, da bo Herbert Lehmann, generalni ravnatelj UNRRAe, danes odpotoval iz Aten v Beograd.

Divjanje reakcije v grški Makedoniji
Monarhistični zločinci hočejo popolnoma iztrebiti slovanski živelj v Egejski Makedoniji

Beograd, 21. jul. (Tass). Casopis »Borba« je objavil dolg članek o krvavi strahovladi fašističnih monarhistov v grški Makedoniji. Članek navaja številne dokaze, ki obtožujejo grške reakcionarje organiziranega množičnega preganjanja in iztrebljanja prebivalstva grške Makedonije. Članek poudarja, da je grško makedonsko prebivalstvo, ki je l. 1912 štelo 350.000, padlo sedaj na 300.000 ljudi. Cilj grških fašistov je, uiniti skupaj z vsakim demokratičnim gibanjem Grčije tudi makedonsko narodno manjšino. Strahovlada v grški Makedoniji se je pričela s tem, da so z vojaštvom zastražili številne vasi, katerih prebivalstvo so potem preiskovali. Na ta način so redne čete grške armade trikrat obkrožile Soflor, petkrat Kumaničovo, Bombakino in druge kraje. Med preiskavo so izropali celotno prebivalstvo in porabili vse od kuhinjskih potrebščin do poljedelskega orodja in živine. Številni čred, ki so jih Grki vzeli Makedoncem, znaša mnogo tisočev glav. Nese što aretaciji je bilo izvršenih po vsej Makedoniji. Ječe so nabite z Makedonci, 240 Makedoncev je zaprtih v kozanski ječi, nad 600 jih hira v soroviških vojašnicah, katere so spremenili v ječe. Članek navaja nešteta dejstva, ki prikazujejo strahotne umore posameznikov. Žena Makedonca Ivana Kuzmarkova iz vasi Rize je ušla smrti ter se skušala splaziti na jugoslovansko ozemlje. Banditi so jo zasledovali in končno odkrili. Vse njeno telo je bilo pokrito s podplutbami in ranami od nožev. V vasi Crna reka so teroristi Aspazo Stefanovo privezali za konjski rep, nakar so pogrnili konja. Potem so jo teroristi vrgli na voz ter jo pripeljali v solunsko ječo. Mlado dekle Olimpijo Pandulo so po groznem mučenju golo obesili z glavjo navzdol na vaškem trgu. Neke kmetska žena iz vasi Izbege je umrla zaradi pretepanja. Kmetje Palajkov, Jurkov, Zuloov, Grozdanov, Moskovi in mnogo drugih iz različnih vasi grške Makedonije je tudi umrlo zaradi pretepanja. Bežec pred zasledovanjem in strahovladi, zapuščajo cele občine makedonskih Grkov svoje domove in beže v Jugoslavijo, če se jim to ne posreči, pa v planine. Pisec članka navaja desetine vasi, katerih prebivalstvo se skriva pred fašističnimi in terorističnimi tolpmi. Nad 1400 beguncev je prišlo iz grške Makedonije v Jugoslavijo skozi dolino Strumice. Tisoči in tisoči preganjanih žena, otrok in starčkov, ki so zapustili svoje domove, piše Popović, predstavljajo težko obtožbo proti čitvojnemu tolpm grških fašističnih monarhistov, ki so v grški Makedoniji uvedli vladno grozotno strahovlado. Okolnosti in dejstva te strahovlade so takšne, zaključuje člankar, da nam dopuščajo samo en zaključek: režim, ki so ga uvedli grški fašisti, je tako strahoten, da so naši bratje v grški Makedoniji obsojeni na popolno uničenje.

makedonski osvobodilni fronti v okviru EAMA. Podajamo še nekaj primerov monarhističnih zločinov nad našim življenjem v Egejski Makedoniji. V vasi Sorovicu pri Lerinu so tolovaji obkolili hišo Borisa Vasiljeva Ne-skovskega, oropali vso imovino in pri odhodu ubili njegovo ženo Aleksandro, njega pa ranili. Po napadu so prenesli prijatelji Vasiljeva v lerinsko bolnico, toda ranjenec je od tam pobegnil čez mejo, ker je zvedel, da ga nameravajo fašisti ubiti. Tolovaji so obkolili makedonsko vas Kostursko, ki je bila pod okupacijo že zelo pozgana od Nemcev in grških fašistov. Zbrali so vse prebivalstvo in decela oplenili hiše štirih makedonskih borcev ELASovcev. Sotira Romanova, Georgija Kalceva, Sotira Čučkova in Sotira Apostolova. Čučkova so odvzeli tudi ves material, ki ga je dobil od Rdečega križa. Prebivalstvu vasi Probita so odpeljali tolovaji 700 ovac, 80 volov in vse meze. Istega dne so prišli tudi nekaj kmeci iz okolice vasi, katerih nadaljnja usoda je neznan. V vasi Visunu pri Kosturu so zaprli 7 moč in 6 žena in tako pretepli Filipa Pančeva, da sedaj leži v kosturski bolnici. V istem okraju so v vasi Zagorčani ranili Dimitrija Karmimova, ki je mirno delal na svojem posestvu. Z blivšim gestapovcem Papandopolom na čelu so oropali vso vas. V vasi Patelju v kundlaškem okraju so pri pretepanju izbili vse zobe Andreju Cipovu. Prav tam so tudi pogrnili v znak parni mlin. V vasi Dudiki so na zverinski način ubili Georgija Rozanova. V vasi Luvradu pri Kosturu in v vasi Pesjak so skoraj do smrti pretepli tri moče. Kmetka Janka Ankovala su postavili pred puško, ker jim ni dal zahtevanega denarja. Želo je trpela tudi vas Bitrolci, odkoder je bilo odgnanih 25 oseb. Prebivalstvo nekaterih vasi se je skušalo pritožiti pokrajinskemu upravniku v Kosturu, ta pa jih je zavrnil z besedami, da morajo »vsi Slovani v Egejski Makedoniji izginiti«. Obласти z vsemi sredstvi podpirajo zločinske tolpe.

150 tisoč stavkujočih
Ogromna protestna stavka v Trstu in drugih krajih Primorske

Beograd, 20. jul. (Tanjug). Eno-dnevna stavka, ki so jo proglasile tržaške protifašistične organizacije v znak protesta proti nedemokracičnim odlokom anglo-ameriških vojaških oblasti, zaradi težkega socialnega položaja delovnega ljudstva in zaradi postopanja anglo-ameriških oblasti s protifašisti, je zavzela ogromen obseg. Po dosedanjih podatkih je sodelovalo pri stavki 150.000 delavcev in nameščencev. Delo so opustili delavci in nameščenci v vseh industrijskih podjetjih mestne občine, osebje trgovskih podjetij, del osebja zasebnih uradov, gostinčev, prodajalci sadja in povrtnine ter del uradnikov v bankah. Prav tako so bile zaprte vse tržnice. Stavka je zajela tudi industrijska stredišča v okolici Trsta. Po nepopolnih podatkih je sodelovalo pri stavki v Trzinu, Sredopolju, Pjerisu in v Ronkih, nad 14.000 delavcev, v Miljah pa okoli 3000 delavcev. V znak solidarnosti so sodelovali pri stavki tudi delavci in nameščenci goriških tovarni. Stavka je potekala mirno in disciplinirano brez kakršnih koli incidentov, čeprav so fašistični izvajalci poskušali, da jih izrovejo. Agitacijski odbor, ki je organiziral stavko, je izdal med stavko list, s katerim je človeštvo meščane o poteku stavke in demaskiral prikrte fašiste, ki so skušali razbiti enotni nastop demokratičnih tržaskih množic. V prvi številki stavkiškega lista je agitacijski odbor objavil proglaš, v katerem je med ostalim rečenost »Tržščani! Dokazimo s svojo enotnostjo, da hočemo: 1. braniti in učvrstiti naše demokratične ustanove, ki smo jih izvojevali v težki borbi v času ilegalnosti in vstaje, ustanove, ki zagotavljajo blagostanje, svobodo in mir v našem mestu, 2. takojšnjo izpustitev na svobodo zaprtih protifašistov, med njimi junaškega protifašističnega borca Jurija Jaksetiča, 3. učvrstiti in braniti italijansko-slovensko bratstvo, ki je pogoj za uničenje ostankov fašizma, 4. zagotoviti našim delavcem življenje, ki je dostojno človeka. Nova policija v Trstu Delavske demonstracije v Turinu Beograd, 20. jul. (Tanjug) Kakor poroča »Allied Press«, je 2000 delavcev napadlo poslopje turinskega dnevnika »La Stampa«, ki je izšel prvič po osvoboditvi Turina. Demonstranti so požgali veliko količino časopisov, tiskarno in strojne naprave pa so močno poškodovali. Med demonstracijami so nosili po ulicah letake, na katerih je bilo napisano, da je časopis »La Stampa« finančni alat in da je vedno vodil fašistično in protipartizansko politiko.

Naš poslanik v Pragi je izročil svoje poverilnice Ob tej priliki je prišla ponovno do izraza želja po bratskem sodelovanju med Jugoslavijo in Českoslovaško v miru in svobodi Praga, 21. jul. Izredni poslanik in opolnoomočeni minister demokratske federativne Jugoslavije, dr. Darko Černež, je na Hradčanih izročil na svečan način svoja poverilna pisma prezidentu Českoslovaške republike dr. Benešu. Ob tej priliki je imel dr. Černež govor v slovenskem jeziku. To je bilo prvo v zgodovini, da so uporabljali v diplomaciji slovenski jezik. Dr. Černež je dejal med drugim naslednje: »Želo sem srečen, da me je doletela čast, da v Vasi državni zastopam svojo domovino, demokratsko federalno Jugoslavijo, kot izredni poslanik in opolnoomočeni minister. Nemogoče je najti boljše osnove za kulturne stike, kakor so oni, ki sta jih pred 1100 leti navezala med Vasi in našimi narodi brata Ciril in Metod. Na tem temelju so gradili dalje številni naši svetovljeni duhovni, ki so obiskovali Vaso Karlovo univerzo od začetka njene ustanovitve pred 600 leti pa do danes. Teško si je zamisliti boljše osnove za poglabitev gospodarskih vezi med dvema državama od one, ki jo je v naprej določila narava sama. Že v preteklosti je bila Jugoslavija lober odjemalec Českoslovaške republike, v bodoče pa bo potrebna Jugoslaviji pomoč češke industrije še v veliko večji meri za obnovo naše opustošene države. Jugoslavija bo s svoje strani razen svojih pridelkov dela Českoslovaškemu gospodarstvu na razpolago predvsem svoja velika pri-stanišča, ki morajo postati tudi njemu vrata v svet. Ravno tako so nam odprti najlepši izglehi za politično sodelovanje med oboema državama. Naše narode, ki so bili sprva spojeni na nepretrganem ozemlju in ki so jih kasneje razdrojili točkovi Germanov z zapada in Madzarov z vzhoda, je vezala skupna borba proti skupnemu sovražniku. Da se je vojna proti Nemčiji in njenim fašističnim pomagačem tako uspešno končala, je zaslu-gam naših velikih zavezovalov Vel. Britanije, Amerike, predvsem pa So-vjetstva, katera, kakor smo se je iz-javili.

Pokolji med Albanci
Tirana, 21. jul. Albanska telegraf-ska agencija poroča, da bataljon grške narodne garde pod poveljstvom znanega sodelavca in zločinca Zotova strahovito požiga in ubija na področju Konice. V vasi Vasiliko sta bili obeseni dve mladi protifašistinji iz vasi. V Janini so obesili tudi nekoga starega duhovnika, ker njegovega sina niso našli doma. Kakor poroča dalje ista agencija, je grška vlada organizirala razen narodne garde še posebne četrtnice enote, ki vrše v Epiru pokolje med albanskim prebivalstvom.

Gibanje nacistov na Koroškem
Beograd, 20. jul. (Tanjug) Po zanesljivih vesteh s Koroške je občutljivo veštevilo aktivnosti nacionalsocialistične mlade, ki v zadnjem času prireja težne sestanke. Tako n. pr. je imela zadnje dni nacionalsocialistična mladina tajni sestanek v Velikovi v hizi Rauchenvalda. Sesta-ku je načeloval eden od Rauchenwaldovih sinov, ki je dovršil Hitlerjevo politično šolo.

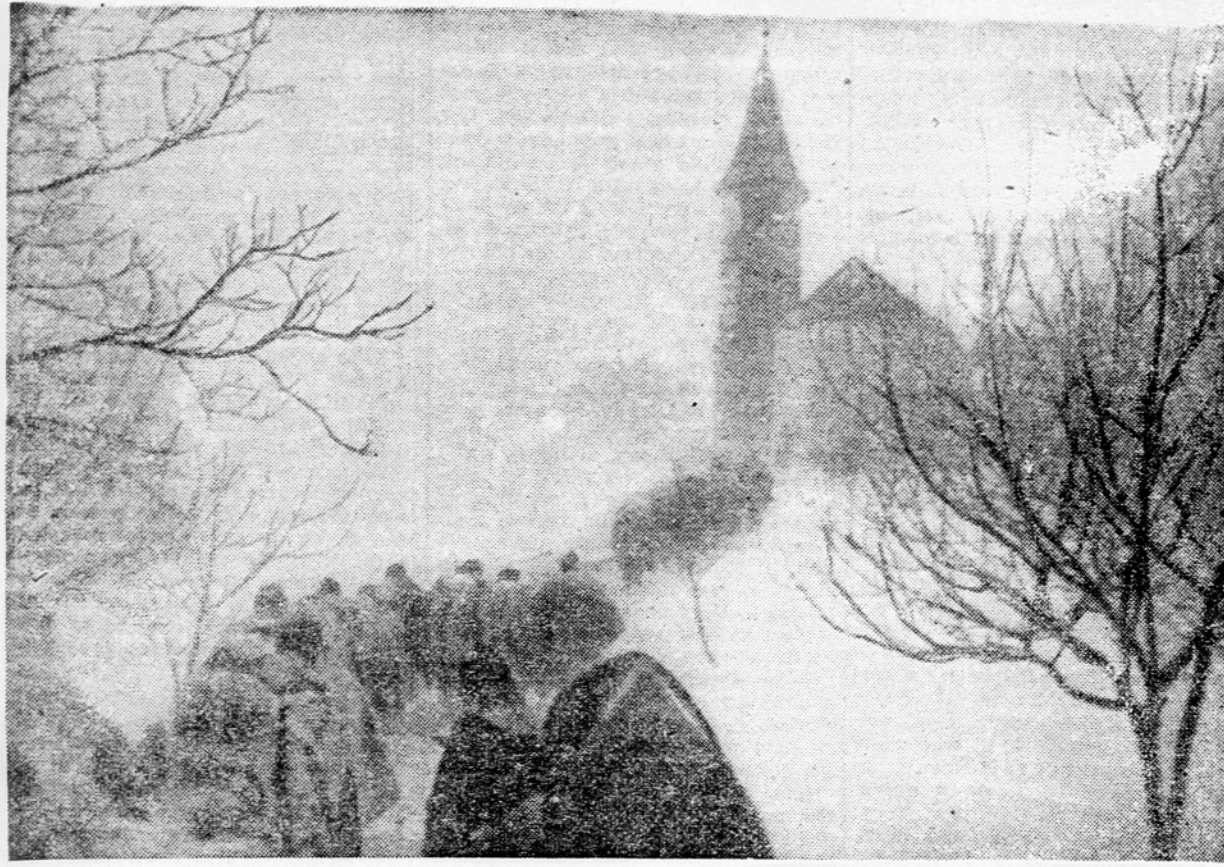
Naj živi bratstvo jugoslovanskih narodov!
Beograd, 21. jul. (Tanjug) Slovenski narodni osvobodilni fronti v okviru EAMA.

Praga, 21. jul. Izredni poslanik in opolnoomočeni minister demokratske federativne Jugoslavije, dr. Darko Černež, je na Hradčanih izročil na svečan način svoja poverilna pisma prezidentu Českoslovaške republike dr. Benešu. Ob tej priliki je imel dr. Černež govor v slovenskem jeziku. To je bilo prvo v zgodovini, da so uporabljali v diplomaciji slovenski jezik. Dr. Černež je dejal med drugim naslednje: »Želo sem srečen, da me je doletela čast, da v Vasi državni zastopam svojo domovino, demokratsko federalno Jugoslavijo, kot izredni poslanik in opolnoomočeni minister. Nemogoče je najti boljše osnove za kulturne stike, kakor so oni, ki sta jih pred 1100 leti navezala med Vasi in našimi narodi brata Ciril in Metod. Na tem temelju so gradili dalje številni naši svetovljeni duhovni, ki so obiskovali Vaso Karlovo univerzo od začetka njene ustanovitve pred 600 leti pa do danes. Teško si je zamisliti boljše osnove za poglabitev gospodarskih vezi med dvema državama od one, ki jo je v naprej določila narava sama. Že v preteklosti je bila Jugoslavija lober odjemalec Českoslovaške republike, v bodoče pa bo potrebna Jugoslaviji pomoč češke industrije še v veliko večji meri za obnovo naše opustošene države. Jugoslavija bo s svoje strani razen svojih pridelkov dela Českoslovaškemu gospodarstvu na razpolago predvsem svoja velika pri-stanišča, ki morajo postati tudi njemu vrata v svet. Ravno tako so nam odprti najlepši izglehi za politično sodelovanje med oboema državama. Naše narode, ki so bili sprva spojeni na nepretrganem ozemlju in ki so jih kasneje razdrojili točkovi Germanov z zapada in Madzarov z vzhoda, je vezala skupna borba proti skupnemu sovražniku. Da se je vojna proti Nemčiji in njenim fašističnim pomagačem tako uspešno končala, je zaslu-gam naših velikih zavezovalov Vel. Britanije, Amerike, predvsem pa So-vjetstva, katera, kakor smo se je iz-javili.

Smrt Paula Valerija Paris, 21. jul. AFP objavlja, da je v petek umrl v Parizu francoski pisatelj Paul Valery.

XIV. udarna divizija

Dve leti boj in zmag naše prve udarne divizije

V snežnem viharju nezadržno naprej — za svobodo zasužnjene domovine... — Zgodovinski pohod XIV. divizije na Štajersko februarja 1944

Meseca julija 1943 je bil storjen v razvoju naše vojske velik korak naprej. Zmagoviti polet narodno osvobodilne misli je dal množičen pritok borcev v naše odrede in brigade. Potreba po višjem vojaškem organizacijskem sestavu je narekovala ustanovitve prvih dveh divizij na slovenskih tleh. 20. julija sta bili, kakor smo že poročali, ustanovljeni XIV. in XV. divizija Narodno osvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije. V novo ustanovljeno XIV. divizijo sta bili poleg »Gradnikove brigade« vključeni dve najstarejši slovenski brigadi »Tone- ta Tomšič« in »Ljube Šercerja«. Pozneje se jima je pridružila po odhodu Gradnikove brigade na Primorsko še novo ustanovljena »13. brigada Mirka Bračiča«, imenovana po prvem komandantu XIV. divizije, podpolkovniku Mirku Bračiču. Prvi komisar te divizije je bil Jože Brič-Bolko, za njim pa Stane Dobovičnik-Krt, ki je padel lani na Štajerskem. Dolga je vrsta komendantov XIV. divizije, samih preizkušenih mladih oficirjev naše narodne vojske. Pokojnega Mirka Bračiča je nasledil podpolkovnik Klajnšek Jože. V njej, dalje podpolkovnik Sekirnik Janjo-Simon, podpolkovnik Vidmar Tone-Luka, podpolkovnik Efenka-Kovačič, podpolkovnik Lepin Jože-Ris ter današnji komendant XIV. divizije polkovnik Pogljaj Franc.

protinapad ter do kraja uničila domobransko postojanko v Grahovem ter nemško in domobransko posadko v Velikih Laščah. Uspešni napad na Kočevje decembra 1943 je bil do takrat najtežji vojaški podvig velikega stila, ki je do dobra izpričal udarnost in borbenost štirinajste.

Pohod na Štajersko

Takoj po Novem letu 1944 je doletela XIV. divizijo odgovorna in častna naloga pohoda preko Hrvaške na Štajersko, da bi se tuil tam razplamtel in okrepil vsenarodni upor proti okupatorju. Bil je to veličasten pohod preko bratskega hr-

kah in v odprtih bitkah, vztrajno rušile mostove, ceste in železniške proge, dvigale v zrak sovražnikove vlake. Pri osvoboditvi Gornje Savinjske doline je prav tako sodelovala XIV. divizija, ki je prejela oktobra 1944 za svojo borbeno požrtvovalnost v nešteti bojih na vsem slovenskem ozemlju od Glavnega štaba Slovenije zasluženo priznanje — naslov udarna divizija.

Spopadi noč in dan

Novembra 1944 je sovražnik, v pripravah za umik pred zmagovito Rdečo armado in zavezniki pričel št-

Ko se je v najtežjih dneh slovenske zgodovine velik del duhovščine spenal z okupatorjem, je ostala peščica slovenskih duhovnikov svojem narodu do kraja zvesta. Verski referent XIV. divizije župnik Jože Lampret je delil s svojimi partizani vse težave. Slika je posneta v bojih XIV. divizije na Štajerskem, februarja 1944.

vatskega ozemlja, drzna pot preko sedmih velikih prometnih poti. Po prekoračenju slovensko-hrvaške meje ob Sotli se je ta pohod izpremenil v junaško tritedensko borbo iz dneva v dan, borbo, v kateri se je morala divizija z vsem junaštvom in požrtvovalnostjo trdo boriti za vsak prehod preko ceste ali železniške proge, se prebiti skozi sovražnikove obrabe in zasede, in to v hudi zimi, v globokem snegu, visoko v gorah, danes v skoraj nepreloženem skalovju, jutri zopet v dolinah in na strmih bregovih, ki so jih v dveh, treh in več obročih tesno obkoljevale sovražnikove sile v desetkratni premoči. Preko 20.000 zbranih čet je zbral okupator, da zavre pot XIV. diviziji, da jo stre in uniči. Ni mu uspelo. Sovražnik je imel okoli 2000 mrtvih in ranjenih. Štirinajsta je vztrajala, se prebila in zmagala.

Štirinajsta — udarna!

Priloh XIV. divizije na Štajersko je bil signal za splošni narodni upor proti nasilnemu okupatorju na Štajerskem. Tisoči in tisoči štajerskih borcev so vstopili v Narodno osvobodilno vojsko, ljudstvo je vzelo oblast v svoje roke in spregovorilo v obrambo svojih pravic. Tako je štirinajsta, okrepljena s štajerskimi borci v sestavi štajerske IV. operativne zone nemudoma pričela s svojimi načrtnimi operacijami. Od severnih koroških meja, od Moravske in Tuhijske doline, preko Pohorja in mimo Celja pa tja do Kozjanskega so brigade štirinajste skupno s štajerskimi brigadami neumljeno tolkle švabske zločince v postojan-

Ognjeni krst

Svoj ognjeni krst je XIV. divizija doživela v borbah pri Žužemberku in Sela Šumberku konec julija, prvo večjo preizkušnjo pa v velikih borbah pri Krvavi peči, ki jo je prestala častno in uspešno. Operacijsko področje XIV. divizije je postala Notranjska, kjer se je divizija proslavila s celo vrsto zmag nad Italijani in belogardisti vse do italijanskega razpada. Po razsuhu trile stavbe fašistične Italije je naša vojska na slovenskih tleh razorožila 6 italijanskih divizij, med katerimi je XIV. razorožila elitno italijansko divizijo »Maccarta« in večje skupine drugih divizij, se oborožila z modernim mehaniziranim orožjem ter pričela postopoma čistiti ozemlje Notranjske ter del Dolenjske naravnih izdajalcev, belo- in plavogardistov. Padle so Grčarice, utrjena plavogardistična postojanka, padla so izdajalska gnezda Pudob, Nova vas, Begunje, Bezuljak, Bloke, Osolnik. Nazadnje je padla tudi poslednja, največja in najbolj utrjena belogardistična postojanka — grad Turjak. Razdobje po italijanskem razpadu je postavilo XIV. divizijo pred nove naloge in borbe. S svojimi zmagovitimi brigadami je tolkla nemške kolone na Primorskem in Notranjskem, vztrajno rušila železniške proge, uničevala sovražnikove vlake in transporte. Oktobra 1943 je skoraj celotna divizija porušila ob podpori artiljerije velik Štampetov most na progi Ljubljana—Trst, kar je bila do takrat največja in najbolj uspešna akcija naše vojske pri napadih na sovražnikove prometne poti. V nemški oktobrski ofenzivi je XIV. divizija kljub ogromni sovražnikovi premoči trdovratno napadala in vodila težke boje z nemškimi kolonami in Leskovi dolini, krog Mašuma, v Gorskem Kotaru ter krog Rakelca in Begunj. Takoj po končani ofenzivi je divizija z vso naglico prešla v

Štirinajsta divizija je porušila Štampetov most nad Vrhniko v oktobru 1943. Operacijski štab (od desne proti levi): komendant divizije podpolkovnik Mirko Bračič, minerski vodja, komandant artiljerije Mirko Prodnik, podpolkovnik Jože Lepin-Ris, načelnik štaba štirinajste divizije polkovnik Mile Kilibarda

skupno z ostalimi štajerskimi enotami na tako tesnem ozemlju in proti tolikšni sovražnikovi premoči, spadajo prav gotovo med najtežje napore in podvige naše vojske v vseh štirih letih osvobodilnega boja.

Do končnega obračuna

Po težkih preizkušnjah so sledili veliki dnevi zmag in končne osvoboditve. Prišel je čas obračuna s krvavim fašističnim nasiljem tudi na slovenskih tleh. Štirinajsta je razorožila na deset tisoče okupatorskih vojakov in njihovih hlapecev na štajerskem, zaplenila nepregledne količine topov, tankov, strojin in drugega vojnega materiala. V tolikšnih bitkah prekaljena in neuklonljiva je udarila divizija preko Drave na Koroško, vkorakala v Celovec ter zmagovito zaključila svoj bojni pohod na naših skrajnih severnih mejah.

Štirinajsta udarna divizija je bila in bo ostala v vrstah Jugoslovanske armade ena njenih najbolj proslavljenih in prekaljenih divizij, na katero bomo ostali ponosni vsekar. Kajti s svojo hrabrostjo in borbeno požrtvovalnostjo je izpolnila eno najbolj junaških strani zgodovine našega osvobodilnega boja.

L. Klauta.

Tretja obletnica italijanske ofenzive

16. julija so potekla tri leta od prve italijanske ofenzive proti slovenskim partizanskim odredom na Notranjskem in Dolenjskem. Ta ofenziva je bila poslednji del splošne okupatorske ofenzive v Jugoslaviji, ki so jo začele aprila 1942. Najbolje nemške in italijanske divizije s sodelovanjem izdajalskih četnikov Draže Mihajlovića in ustašev najprej v Črni gori in Bosni. Ta splošni napad na partizansko vojsko v Jugoslaviji je propadel prav tako, kakor so propadli vsi prejšnji in kasnejši okupatorjevi poskusi zlomiti in uničiti silo narodne vojske.

Pri nas so desettisoči italijanske okupatorske armade najprej obkolili Krim, vpadli na Bloško planoto, in se razlili po vsej Notranjski v brez-

uspešnem prizadevanju, da bi razbili, zajeli in uničili naše partizanske bataljone in odrede. V svojem besnem sovraštvu in nečuvnem zverinstvu steklih fašistov so okupatorji pošiljali vasi, ubijali in mučili mirno prebivalstvo ter se tako proslavili kot najpudnejši barbarski zločinci nad nedolžno krvjo in imetjem zasužnjene slovenskega naroda. Ofenziva se je v avgustu 1942. prenesla na Kočevski Rog in ozemlje Dolenjske, kjer prav tako ni dosegla zaželjenega uspeha. Naša vojska je vztrajala, pregnala krvave okupatorske zločince s svoje zemlje in zmagala. Danes piše osvobodeni slovenski narod skupno z ostalimi narodi Jugoslavije fašističnim krvnikom in njihovim domaćim izdajalcem pravično sodbo!

Čvrsta in neizbežno zmagovita, četudi čestokrat trnjeva in žrtev polna, je za male narode samo ena pot, samo tista pot, ki združuje osvobodilna gibanja malih narodov z naprednimi tokovi sveta. To je pot, ki vodi k resnični svobodi malih narodov.

Tov. Kardeļ na I. kongresu OF Slovenije

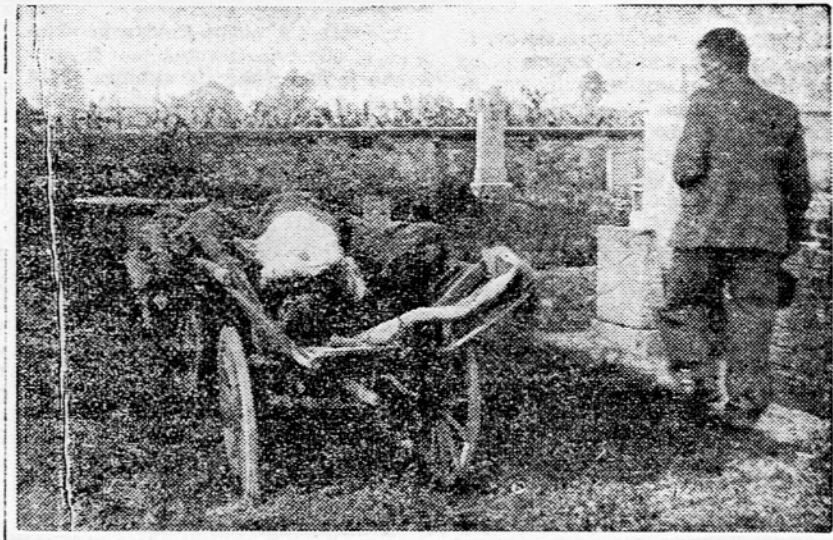
Fašisti na Brdu

Žalosten spomin ob tretji obletnici

Vročega julijskega dopoldne leta 1942 se je raznesla po Brdu, delavskem predmestju Ljubljane, novica, da so italijanski okupatorji ustrelili 30 letnega poročenega delavca Matijevevega Lojzeta, ki si je šele nedavno zgradil lično hišico na sosednjih Vrhovcih. Po obisku svojih sorodnikov na Utiku se je vračal proti domu. Na križišču Bokalske ceste in ceste, ki se odcepi proti Kozarjem, je slučajno naletel na skupino laških vojakov, ki so ga, ko se jim je približal, kratkoma nagnali na kolovoz, ki pelje od križišča strmo proti Samotorčanovemu domu in začeli kričeč nanj besno streljati s strojnimi kakor na tarčo. Lojze je uvidevši nevarnost hitel na vse pretege po poti navkreber in se končno smrtno zadet zgrudil pred pragom Vrhovčeve hiše in izdihnil. Ves hrbet je imel razstreljen. Morilci, ki so bili brž za njim, so vstopivši v Vrhovčovo hišo najprej vprašali gospodinjico po moških. K sreči ni bilo nikogar doma, njenega moža so bili namreč okupatorji že prej odvedli v internacijo. Nato so pokazali na mrljica, češ da je »komunist«. Ko so prebrskali v hiši vsak kot in ukradli strojček za klobase, so odšli. Le eden se je par trenutkov zatem še vrnil — z revolverjem v roki — po puško, ki jo je bil v hiši posadil.

Ob osmih zvečer je sosed Samotorčan odpeljal mrtvega Lojzeta na viško pokopališče. Ko se je hotel z vozom vrniti, so mu pred pokopališčem zaplenili konja in voz, njega samega pa odvedli v zapor.

Ta dogodek je bil za tiste žalostne čase nekaj vsakdanjega. Kakor je bil okupator strahoven in je, kadar je šlo za lastno življenje, otroče trepe-

Ustreljene žrtve pripeljejo na viško pokopališče

tal, je na naše ljudi streljal lahko-miselno kakor na zajce. — Vsem je bilo še v spominu, kako je bil malo pred tem ustreljen 70 letni Kušar iz sosednih Razorov. Ko si je nedeljsko popokne ogledoval travo na senoži, sta prišla mimo dva karabinerja in ga meni nič tebi nič ustrelila, v svojo opravčilo pa sta mrljico vtaknila v žepe dve granati.

Predigra katastrofe

Smrt Matijevevega Lojzeta pa je bila le predigra katastrofe, ki je začela naslednjega dne v četrtek 23. julija vse Brdo. Fašisti iz dravelske šole so pridrveli popoldne tve dne deloma peš deloma na avtomobilih na Brdo. Med potjo so se še pri Martinu na Tržeški cesti ustavili in se tam,

reč Belčeva, Živčeva, Dolničarjeva, Trbežnikova in Oblakova.

Po štirje so hodili od stavbe do stavbe in pognali prebivalce v »avan-tiki« na cesto. Da je šlo hitreje, so pili še prej posteljino, stamo in gorljive predmete z nafto, ki so jo nosili v kovinastih »bornistrah« na hrbtu, in v to netivo ustrelili. Moških ni bilo blizu, da bi gasili. Mnogo jih je bilo v internaciji, a oni, ki so še doma ostali, so ob prvem brnenju sovražnih avtomobilov v strahu pred aretacijami pobegnili v bližnjo šumo. Starčkom in ženam ni bilo dovoljeno gasiti, vrata Gasilskega doma na Brdu pa so bila zaklenjena. Preden so hišo zažgali, je tolpa fašistov še iznesla iz nje boljše premična, zavila v rjube in nametala ukradeno blago v avtomobile, ki so stali ob cesti.

V dveh urah je naenkrat gorelo nad 20 hiš, ki so bile po večini last revnih delavskih družin. Uničen in pokraden je bil ves njihov inventar in seveda tudi inventar strank, ki so stanovale v hišah, tako da je ostalo revežem le to, kar so imeli na sebi.

Streljanje ljudi

Obenem s požiganjem so ta dan fašisti streljali naše ljudi vsespreek, na kogar so naleteli. Med prvimi je padel pod streli 28 letni samski delavec Bohelj. Ko se je vračal z dela v Vidičevi opekarni kmalu po tretji uri po Cesti na Brdo domov, ga je nedaleč od transformatorja dohitela skupina fašistov in ga brez nadaljnje ustrelila, najprej v noge, nato v glavo. Na tleh so ga pobili še s puškinimi kopiti, mu prebrskali žepe in izmaknili iz njih onih par lir, ki jih je nosil s seboj. Nato so zavržili truplo v obcestni jarek.

88 letnega železničarja Panigaca so prijeli doma. Pravkar se je bil vrnil iz Ljubljane z zdravili zase in za otroka, ko so vstopili z vprašanjem na njegovo ženo: »Kje je gasilca?«. Ko se je prikazal, so namerili puške vanj, ga pognali na ulico preko doline ter ga v sumici pod Korenovo hišo ustrelili. Pozneje so našli na tem mestu poleg mlake krvi njegove ključce.

21 letnega oženjenega krojača Mav-sarja so pograbil v drvarnici, ko je sekal drva, ga vlekli do sosedove hiše in ga tam počili pod drugo oknom.

Nekaj korakov od njega se je zgrudil od zločinskih fašističnih strolov zadet 42 letni sofer in mehanik Rovšek, ko se je vračal iz viške opekarne po stezi domov. Njegova legitimacija in dokumenti, ki jih je kazal morilec, mu niso nič pomagali. Ko se je zgrudil na tla, so kakor hijene

Žrtve fašističnih divjakov čakajo pokopa

Cankarjevi pionirji

Ko so oktobra 1943 divjale strašne nemške horde od Jadrana čez Hrvaško v Slovenijo, je njihovo prvo grozodejstvo občutila Bela Krajina. Rušili in požigali so mirne belokranjske domove, mosti so zgrmili v reke, žene in otroci so umirali pod fašističnimi streli.

Ce si pod jesen leta 1944. potoval iz Metlike proti Črnomlju, si v Primostu šel preko Lahinje v strahu, da se zasilnim mostom vred ne podereš v zelene valove reke. Ta most je bil narajen le za silo in tak je ostal vse do nemškega razpada. Po osvoboditvi vse naše domovine pa je promet oživel in prebivalstvo je uvidelo, da je za zvezo Metlika—Črnomelj treba trdnega mostu čez Lahinjo. Domačini so se lotili dela, začeli tesati hlode in pilote, toda za gradnjo je manjkalo strokovnjakov. Cankarjeva brigada je takoj priskočila na pomoč in poslala k gradnji novega mostu vajene in preizkušene pionirje. Tako so Cankarji zopet dokazali našim vrlim Belokranjcem, da jih v svobodi

niso pozabili, kakor oni svojih borcev niso prezrli v borbah in trpljenju...

Delo je odslej napredovalo naglo — prav po udarniško! Na trdnost postavljene granitne skale so položili hrastove podpornike. Pridne, žuljave roke naših kmetov so spravljale težke hlode iz gozdov, pionirji pa so hlode večje obdelali ter jih pričvrstili na podpornike.

Ze čez nekaj dni se je belokranjsko ljudstvo oddahnilo in veselo zrla na lep in močan most. Pristrčno se je zahvaljevalo Cankarjevim borcem-pionirjem, ki jim sedaj pomagajo pri obnovi, kakor so jih popreje s puško v roki branili pred sovražnikom.

Cez Kolpo in še marsikje druge čakajo še drugi porušeni mostovi večih rok, pridnih delavcev. Spet bodo zavihali roka-ve Cankarjevi pionirji in povedali vsej domovini:

»Kakor smo bili junaki borbe — tako smo sedaj junaki dela!«

J. Mlinar, V. brigada, XV. udarna divizija.

Anica Sitar-Pekle

pravo kršćanstvo doživelo svoje vstajanje.

Zdi se nam potrebno, da Vam ob koncu poudarimo se naslednje: Delo kršćanske skupine Osvobodilne fronte, ki je v teku leta znatno pridobila na ugledu, sodelavci ni pristabilo, je bilo ves čas premočrno in se je vršilo v duhu pravilno pojmovanega narodnega in kršćanskega poslanstva. O tem svojem delu so kristjani v osvobodilni fronti sprosti polegali račune, kolikor so to dopuščale razmere, pač pa bodo v bodočnosti izročili točen obračun vseh svojih naporov v narodno osvobodilnem boju, kakor tudi prizadevanj, da ohranijo katolištvo na slovenskem tiste pozicije, ki jih prečiščeno kršćanstvo zasluži.

Kristjani v Osvobodilni fronti čutimo za svjo dolžnost, da kmalu seznanimo javnost z vsem gradivom, ki dokazuje naše prizadevanje, s katerim smo hoteli vključiti vse katoličane v narodno skupnost. Iz vseh naših pism na Vas, ki jih bomo morali objaviti kot dokument naše resne volje in kot dokaz odgovornega sodelovanja v osvobodilnem procesu, naj slovensko ljudstvo same pretehta naše napore ter sodi o njih in o našem zadržanju.

Kar pa zadeva Osvobodilno fronto, javljamo, da je vedno stremela po čestnosti slovenskega naroda. Storiha je vse, da bi prepredila notranje zadržitve, ker se je dobro zavedala, da more razdvojenost koristiti le okupatorju. Vsi smo se sicer zavedali, da se bo diferenciacija duhov prej ali slej nujno polozovala, vendar smo upali, da se ta diferenciacija ne bo prenesla v okvir narodno osvobodilnega boja. Kakor že tolikokrat poprej, tako poudarja Osvobodilna fronta tudi danes svojo širino. Osvobodilna fronta odklanja očitke razrednega stališča, navijanja v socialno revolucijo, uvajanja komunizma in negotavlja, da so vidni razredni, politično-klitarski razlogi ravno reakcionarne kroge.

Nihče ne bo mogel niti v domačem niti v zunanem svetu potvrditi dejstva, da Osvobodilna fronta, v kateri sodogovorno delujemo od vsega početka tudi slovenski kristjani, ni niti strankarska niti razredna niti kulturnobojna organizacija, ampak vsenarodno osvobodilno gibanje, ki vključuje vse Slovence brez razlik in ki odklanja ter preganja le odkrite in zakrnikane narodne izbojake. Osvobodilna fronta je na Slovenskem edina resnična zaveznica velikih zaveznikov, Sovjetske zveze, Anglije in Amerike, ne samo zato, ker ji to danes priznava vse zavezniki sveta in ker je naša potrditev svoje politične linije v Atlantski izjavi in v pogodbi med Anglijo in Sovjetsko zvezo, ampak predvsem zato, ker je na lastno pobudo in iz lastnih sredstev na najbolj ogroženem teritoriju Srednje Evrope mobilizirala slovensko ljudstvo za veličasten in uspešen boj proti fašizmu in ker ta boj vodi vedno bolj neustrašeno tako za lastno svobodo kakor za svobodo vseh tlačenih in zatiranih narodov sveta. Dejstvo je nadalje, da Osvobodilna fronta ni v nobeno smer zvozevala svojega širokega narodnega koncepta in da je ostala mesta svojim osnovnim programatičnim smernicam, ki jih je postavila takoj v začetku, ko je vabila k sodelovanju vse poštene Slovence. Zato ni imel nihče opravičljivega razloga za cepitev narodovih sil. Proti pojavom anarhizma in proti izbruhom »lumpenproletarijata« ter proti škodljivemu delu v njene vrste vrtnjenih negativnih elementov pa se je in se bo tudi Osvobodilna fronta borila samo in bo tudi o tem bodočnosti podala jasen obračun.

Upoštevalje dejstvo, da se je Slovenski narod plebiscitarno odločil za osvobodilno fronto in ji na ta način podelil značaj zakonitosti, kakor ga ima vsaka narodna oblast. To dejstvo upoštevajte kot cerkveni poglavar katoliške Cerkve, ki je vedno znala najti modus vivendi z narodno oblastjo, pa naj si bo reakcionarne ali demokratične oziroma revolucionarne značaja. V drugem primeru je dolžnost poglavarja, da pride do sožitja, še posebno velika.

Najvažnejše pa je dejstvo, da stoji Osvobodilna fronta kljub grozotam italijanske ofenzive in kljub bratomornemu početju Bele garde trdna in ojeklenela. Njena partizanska vojska je ostala nedotaknjena. In ne smemo to! Prav danes vstajajo na Primorskem in Koroskem novi bataljoni slovenskih borcev z svobodo ter se povezujejo s svojimi tovariši na Gorenjskem, Stajerskem in v naši pokrajini v veliko slovensko narodno vojsko, ki bo skupno z velikimi zavetniki zadala nemškemu in italijanskemu fašizmu zadnji, uničujoči udarec.

V trdnem upanju, da bo zarja svobode kmalu preganala noč z naše slovenske Golgotne, in v zaustvi, da morete omiliti grozote preostalih dni našega suženjstva, smo Vam v imenu kristijanov v Osvobodilni fronti napisali še to pismo.

Vodstvo kristijanov v Osvobodilni fronti slovenskega naroda

Priloge:
Prezvišeni! To pismo je bilo napisano že v začetku oktobra. Dogodki, ki so sledili po 13. oktobru, so prepredili, da Vam nisimo pisma odposlali. Hkrati pa so ti dogodki sprožili stvari, mimo katerih ne moremo in jih zato omenjamo v pripisu tega pisma.
Smrt dr. Natlačenca je ponovno potegnila črto med slovenskimi katoličani. Ob tej priliki se je iznova pokazalo, kako del katoličanov veda vodi borbo z najnižkotnejšimi sredstvi izdajanja, z organiziranjem državljanske vojske, z ostudnim izražanjem vere in Cerkve in z izkoriščenjem slepe vdanosti ljudstva cerkveni in politični avtoriteti. Po drugi strani pa so se znove izkazali tisti katoličani, ki so zavestno ohranili svoje versko prepričanje in ne omenjajo zvestobo narodu ter se na temelju tega pridružili slovenski osvobodilni borbi, ki naj doseže osvoboditev slovenskega naroda, njegovo suverenost ter pravo demokratično ureditve. V tej novi ločitvi ste se vi, prezvišeni, s svojim političnim govorom na grobu dr. M. Natlačenca in s cerkvenim govorom na praznik Kristusa Kralja ponovno in očividno postavili v prvo skupino katoličanov. Zlasti z Vašega prvega govora, ki se je poslužilo celo politično časopisne in ga izrabilo, jasno razbiramo, da ali zaradi nepoznanja razmer nevede in nehotne govorite stvari, ki niso v skladu z resnico, ali pa v strahotni zaslepljenosti in pod vplivom Vaše okolice hotite tako govoriti, da z napačnim navajanjem dejstev brenite tako imenovano Belo gardo ter jo krepite in s tem seveda hotite ali nehotne pomagati širiti državljansko vojno, ki jo je zanetila Bela garda.

Ugotavljamo, da ste v svojem govoru prezrli najvažnejše dejstvo justifikacije dr. M. Natlačenca: da je padel kot aktivni organizator državljanske vojske, ki je bil v najtežji zvezi z italijanskimi in nemškimi okupatorji, ki proglašajo večino slovenskega naroda za komunističnega, da ga lahko pokončujejo. Če Vam niso znani vzroci za Natlačenca smrt, jih boste spoznali iz komunistične Varnostne obveščevalne službe Osvobodilne fronte, ki ga Vam prilagam o k pismu. Na to osrednje vprašanje objektivnega in subjektivnega izdajstva slovenskega naroda v svojem govoru niste odgovorili. Premaknili ste težko vprašanje na versko raven, kar ne odgovarja dejstvu.

Enako nestvarne trditve ste postavili v svojem govoru na praznik Kristusa Kralja dne 25. okt. 1942. Pod sledpom b) (citirano po »Slovenec« z dne 27. okt. 1942) najprej bodilni borbi, ki naj doseže osvoboditev slovenskega naroda, njegovo suverenost ter pravo demokratično ureditve. V tej novi ločitvi ste se vi, prezvišeni, s svojim političnim govorom na grobu dr. M. Natlačenca in s cerkvenim govorom na praznik Kristusa Kralja ponovno in očividno postavili v prvo skupino katoličanov. Zlasti z Vašega prvega govora, ki se je poslužilo celo politično časopisne in ga izrabilo, jasno razbiramo, da ali zaradi nepoznanja razmer nevede in nehotne govorite stvari, ki niso v skladu z resnico, ali pa v strahotni zaslepljenosti in pod vplivom Vaše okolice hotite tako govoriti, da z napačnim navajanjem dejstev brenite tako imenovano Belo gardo ter jo krepite in s tem seveda hotite ali nehotne pomagati širiti državljansko vojno, ki jo je zanetila Bela garda.

Pišete nam

„Pod smreko naj gre!“

Našemu ljubljensku Otonu župančiču
Brezovica, 12. julija 1945.
Srce mi ne da miru, dokler Vam po tem potu ne izrazim svoje največje hvalečnosti za Vaše plemenite, iskrene besede, ki ste jih zadnji čas naslovili na slovensko javnost.

Kakor balzam na skeleče rane je deloval Vaš izliv srca na ves pošten in zavedni svet našega naroda. Moje srce je kipel, vrisalo in plakalo — vse obenem, kakor še nikoli v svojem življenju.

Res, krasno je živeti v svobodi, ko se nam ni treba več bati črne roke in »podmornice«, ko s tiho srečo v srcu svet lahko poslušamo radio naše bele Ljubljane, Trsta, Beograda in drugih mest, ko nas vedno bolj ogreva srce bratskega ruskega človeka — izža »porušenega plotu«.

Zagotavljam Vas, da so Vaša globoka čustva: želja, radost in skrb tudi naša čustva; Vaša velika ljubezen do Primorske, Koroske in velikega ruskega človeka se izliva v srca nas vseh.

Kakor ste nas med okupacijo v času strasnega suženjstva bodrili z »molkom«, tako nam sedaj v zlati svobodi krepite pogum in voljo za doseg naših najsvetejših pravic. Narod, ki ga vodijo taki možje, ne more propasti.

Misel, da bi se našemu narodu v Korotanu in ob Jadranu — po tolikih žrtvah in trpljenju — mogla zgoditi zgodovinska krivica, pri kateri bi pol milijona naših ljudi moralo ostati v večnem suženjstvu, nas muči nepopisno.

Kakšna sreča za naše narode, da je »velika doba naša velike ljudje« — največjega človeka vse naše preteklosti — modrega, dalekovidnega in spretnega vojda maršala Tita. Naravnost užitek je poslušati ali čitati njegove govore in nobeno čudo ni, če si je ta naš veliki sin pridobil vsa naša srca. Zdi se mi, kakor bi bili vsi naši ljudje zaljubljeni vanj.

Prav isto velja tudi za naše velike sinove — tov. Kardelja, Kidriča in druge.

Zato upamo, da se bo vsem tem našim junakom končno le posrečilo priveriti pravico do zmag.

Da dosežemo ta cilj, Vas, dragi voditelj, prosim, da še nadalje zastavljate svojo modro besedo, da intervenerate pri vseh naših bližnjih in daljnih prijateljih, naj nam v odločilni uri, ki prihaja, priskočijo na pomoč, da bo ves naš narod združen v novi slovenski državi živel v miru in svobodi.

Brez naše Primorske in Koroske bi ne mogli biti nikdar srečni.

Nobena žrtev nam ne sme biti pretežka.

Tako. Sedaj je tudi v mojem srcu nastal mir in v tem razpoloženju Vas najprisrčneje pozdravljam in Vam želim mnogo srečnih dni izživljenja v korist našemu narodu.

Vaš Kaltnekar Mihael, žel. prometnik, Brezovica.

(Gornje pismo nam je bilo poslano s prošnjo, da ga priobčimo, pismo samo pa izročimo naslovljencu.)

založite lepo in vzvišeno nalogo Katoliške akcije in vseh katoličanov, potem pa pravite: »To je prelepa naloga Katoliške akcije.« To in nič drugega. Vi pa veste, kako se po Ljubljani širijo laži o delu in nedejanosti Katoliške akcije, če »da organizira Belo gardo, da ovira osvoboditev naroda itd. In še naprej: Laž je, če se Katoliški akciji očitajo politični ali kateri koli drugi nameni razen zgolj verskih.« To so Vaše besede, ki jih beremo v »Slovenec«. Ves slovenski narod bi bil lahko danes srečnejši in mirnejši, če bi to odgovarjalo dejanskemu stanju, če bi vi s svojo cerkveno avtoriteto dosegli tako pojmovanje Katoliške akcije in poslanstva Cerkve, če ne pri vseh vernikih, pa vsaj pri vseh naši duhovščini.

Vašemu govoru odlično nasprotuje delo nekaterih katoličanov, delo bogardističnih delavcev in voditeljev, ki v imenu Cerkve in v imenu Katoliške akcije delajo popolnoma drugače. To Vam lahko dokazujejo primeri navedeni v gornjem pismu in primeri, ki so tako živi pred nami. Ali veste, prezvišeni, da francijskan prav v imenu Katoliške akcije oborožuje in pošilja mladino z okupatorjevo pomočjo na deželo, kjer se bojujejo za »vero ne na apostolski, ampak na oborožen način? Ali veste, da kaplan Vukšič v Devici M. v Polju patrulira s puško na ramih in da ljudje govorijo o njem: »Po noči hodi s puško nožki, zjutraj pa s sv. hostijo.« Ugotavljamo dalje, da je več naših vernih in poštenih aktivistov padlo prav po izdajstvu in ovadbi članov Katoliške akcije. Ali veste, prezvišeni, da je med bogardisti veliko članov Katoliške akcije in da ti ljudje more in morajo v imenu Katoliške akcije? In kaj re-

nost in pravica, da me odstavi, pa ne s časopisom, temveč na sestanku. — Smrt fašizmu, svobodo narodu!

Gospodarski referent pri OF odboru v Zalogu:
Klavns Janez.

Opomba uredništva: 19. julija 1945 smo priobčili pismo »Pod smreko naj gre,« ki nam ga je poslal Sluga Stanko. Prinašamo odgovor Klavsa Janeza, o katerem je govor v prvem pismu. Prosim odbor Osvobodilne fronte v Zalogu, da zadevo preišče in uredi na vašem sestanku in nam o svoji odločitvi poroča.

Iz mestnega odseka za preskrbo Potrošnikom

Petrošniki okroglega mesta Ljubljane prejmejo na osnovne živilske nakaznice tretji obrok moke za mesec julij 1945, za čas od 21. do 31. julija. Vsak potrošnik prejme na 6 odrezkov 1500 g bele moke in na 5 odrezkov 1250 g enotne moke.

Na odrezek »Julij 14« prejmejo vsi potrošniki po $\frac{1}{4}$ kg polenovke, po ceni 55 Din za 1 kg.

Otroci do 3 let starosti prejmejo na dolatno mladinsko karto Do. Ma na odrezek 906 mlad. a po 1 l sadnega soka (jabolnega) v steklenici po 1 l (po ceni 9 Din za 1 liter). Varsčina za steklenico znaša 10 Din. Sadni sok bodo delile zadruge: Nabav. zadr. uslužbenecv drž. železnice — v centrali in podružnicah, I. delav. konzumno društvo — v centrali in vseh podružnicah, vključno Dev. M. v Polju, Nabav. zadr. drž. uslužbenecv — Vodnikov trg, Konzumna zadruga šiška — Melvedova cesta, Konzumno društvo VIc.

Otroci širšega okoliša (območje bivših okoliških občin) prejmejo sadni sok pri trgovcih, ki jih bo doletočil in objavil krajevni odbor.

Krajevne odbore območja bivših okoliških občin pozivamo, da prijavijo v svojem kraju po enega trgovca, ki bo delil sadni sok v steklenicah — v roku treh dni odseku za preskrbo Novi trg 4/III.

Pozivamo starše, da vrnejo prazne steklenice najkasneje v roku treh dni, da jih Navod lahko odpošlje v ponovno polnitev.

Vsem razdeljevalcem soka, to je zadržam in trgovcem okoliša naročamo, da si vsako stranko posebno zabeležijo ter volijo evidenco o tem, da stranke vrnejo steklenice pravočasno. Stranke, ki bi steklenice ne vrnilo, izločamo od prihodnje dobave.

Zadruga pretmebo nakazila za sadni sok v ponedeljek dne 23. t. m. ob 7. uri.

Trgovci in zadruge prejmejo nakazila za moko, polenovko in marmelado v torek dne 24. t. m. ob 7. uri. Blago jim bo izdala podružnica Navoda počeniš z dne 24. t. m. po tem vrstnem redu: 24. žrke A do J, 25 K do N, 26 O do S, 27 T do Z.

Stranke prejmejo pri svojih stalnih trgovcih in zadržah blago počeniš z dne 24. t. m. oz. ko bo to trgovci po gornjem razporedu blago že prejeli.

Dodatki za bolnike in noseče žene za julij

Trgovci in zadruge lahko prično takoj z delitvijo na vsa bolniška nakazila za mesec julij. Na dodatno nakaznico za kruh za bolnike naj se izda dnevno 82,6 g moke ali 100 g kruha. Prav tako naj se prične z delitvijo živil na dodatno živilsko nakaznico za noseče žene za mesec julij, in sicer: na odrezek »Posebni dodatek kruha« od 1. do 31. julija 4500 g moke, na odrezek št. 511 20 g kvasa, na odrezek št. 512 600 g sladkorja, na odrezek št. 513 300 g masloob in na odrezek št. 514 1 liter ribezljevega soka.

Beleznica

KOLENDAR
Nedelja, 22. julija: Marija Magdalena. Ponedeljek: 23. julija: Apolinarij, Brana.
SPOMINSKI DNEVI
22. 1944. Zavrženi postojanci v Ribenberku in Sakatu. Posadki padli ali ujeti.
DEŽURNE LEKARNE
Nedelja: Dr. Bakarič, Sv. Jakoba trg št. 9; Ramor, Miklošičeva cesta 20; Murmayer, Sv. Petra cesta 78.
Ponedeljek: Mr. Sušnik, Marjin trg 5; Deu-Klanjšek Dia, Gosposvetiča cesta 4; Bohinc ded., Cesta 29, oktobra 31.
Nedjeljsko dežurno zdravniško službo vrši do ponedeljka do 8 ure mestni zdravnik dr. Vinko Tajašek, Vrtača 12, telefon 23-22 (Breznik).

Dnevne vesti

Hrana za prehodne ljudi. Veljokotrat pridejo ljudje, ki potujejo skozi Ljubljano, prosi, naj jim RKS da hrano ali nakaznico, ker so že dan ali dva brez hrane in ne morejo nikjer ničesar dobiti. Razumemo, da je težko potovati brez sredstev in hrane, toda razumeti je treba še nekaj: RKS ne more izdati nobenih nakaznic za hrano. Naše oblasti, ki skrbijo za vse, so mislile tudi na to, svane za prehodne ljudi, zato izdaja Odsek za socialno skrbstvo pri Mestnem odboru OF v Ljubljani, Francišanska ul. 6, izkaznice, s katerimi se v kuhinji in Stari cukrarni na Poljanstem nasipu 40 vsakdo izkaže za dobi izkaznico, ki vključuje skrbno Ljubljano, nepotiče torej za hrano na omenjeni odsek.

Prijavni urad postuje v Poslopju kavarn »Evropa«, I. nadstropje, kjer naj se prijavljajo trenutno nezaposleni aktivisti, ki tam dobe enkratno podporo in se vključijo za službo. Zato Glavni odbor RKS prosil, da se vsi tovaršni in tovariške aktivisti in aktivistke, ki so trenutno še nezaposleni, ne obračajo zaradi podpore za službo na Glavni odbor RKS, marveč na omenjeni prijavi urad.

Zdravstveni odsek Mestnega odbora OF poziva vse zdravnike, dentiste, dentistične tehnične, zdravstvene pomočnike, desinfektorje, zakbitne sestere, otroške negevatice in diplomirane babice, ki niso v javnih službah, da se zgledajo zanesljivo v zdravstvenem odseku (Fizikat), Krekov trg 2, II. nadstropje, med 3. in 6. uro popoldne z medicinsko A—K v torek, L—P v sredo, R—Z v četrtek in petek, pri službenih zdravstvenih zadržanj, naj se zgledajo isti dan popoldne med uradnimi urami od 8. do 12. Za vse začasno odsotne, ali izkaznega kolni razloga zadržane (bolezen, potovanje itd.) naj se namreče njega zgledajo vsi zdravniki, ki bodo prideli tudi v krajih inorporirane občine: St. Vid, Ježica, D. M. v Polju, Rudnik itd.

Vsi nameščeni zobozdravstvenih privatnih in javnih ustanov in ordinacij, kateri želijo razpisno, otroške negevatice lokalno podružnico zobozdravstvenih ustanov, vabimo, da se zgledajo v pisarni Dentične šole Vegova ulica 8, dnevno od 8—10. Istočasno vabimo vse tovariše zobozdravstvene stroke na prijem zobozdravstveno organizacijo OF istozam.

Prireditveni odsek Propagandne komisije pri IOOF sporoča, da bo v ponedeljek ob 20. uri v frančiškanski dvorani predavanje tov. Staneta Kovača, člana IOOF ob volitvah v krajevne in okrajne narodne osvobodilne odbore.

»Naša žena«. Vsem, ki so prejeli kongresno številko »Naša žena«, sporočamo, da stane brošura izvod Din 10.—, vezan Din 20.—, »Naša žena« št. 2—3 pa stane Din 8.—.

Sv. maša zadušnica za pok. dr. Samom Lovštom bo dne 23. t. m. ob 7. uri v Trnovski cerkvi.

Pričujemo nove zvezte, nadaljevalne ter konzervativne »Slovenski glasnik«, »Informativni list«, »Korepetitorji«, Mestni trg 17-1.

Podružnica Sadlarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani I vabi one člane, ki so že plačali članarino, da se zgledajo v pisarni centralnega društva med uradnimi urami popoldne od 8. do 12. ure v Frančiškanski ulici 6-I., kjer delbo od društva izdani »Sadlarski in vrtnarski koledar«. Zgledajo pa naj se tudi zamudniki, da plačajo dolžno članarino do ponedeljka, srednjega dne 24. t. m. po abscednem redu, v torek, sredi in sredi od 8—10. ure v četrtki od 8—10. ure. Vsakdo naj prinese nabavno knjižico. Krmila bomo razdeljevali posamezniku na podlagi članske ob ponedeljka, srednjega dne 24. t. m. po abscednem redu, v torek, sredi in sredi od 8—10. ure. Pisarna zadruga malih gospodarjev je na Gallusovem nabrežju 33.

Slovenec, ki potujejo v Beograd, se pripravijo slovenska gostina (hrana, pisarniške in želez. postaje), kjer bodo postrženi z domačo kuhinjo in plačali kot tudi z vsemi informacijami. Naglič Leopold.

Kinematografi

KINO UNION: Češki film »VRAZJI STUDENTI« in slovenski kulturni film »Vrba«. Predstave ob 14.30, 17.15, 19.30.
KINO MATICA: francoski film »EDVARD VII.« (»Entente cordiale«). Predstave ob 10., 15., 17., 19. in 21.
KINO SLOGA: Italijanski film »VANI-KA-VANINI« po Stendhalovi noveli, ki ga naša občina financira. Ob ponedeljku, srednjega dne 24. t. m. po abscednem redu, v torek, sredi in sredi od 8—10. ure. Vsakdo naj prinese nabavno knjižico. Krmila bomo razdeljevali posamezniku na podlagi članske ob ponedeljka, srednjega dne 24. t. m. po abscednem redu, v torek, sredi in sredi od 8—10. ure. Pisarna zadruga malih gospodarjev je na Gallusovem nabrežju 33.

Nadaljnji dokument

Prinašamo besedilo dopisnice, ki jo je pisal Avguštin Karner iz internacije v Gonarsu, kjer je bil v sektorju za protete (prostovoljne interniranca) in ki je naslovljena na ljubljanskega škofa Roznana.

Naj sprejme Nj. svetost gospod Dr. Gregorij Rožman škof ljubljanski
Ljubljana — Italija.
1. 1. 43 I. Gonars
Vaša sv. g. dr. škof.
Oprešitve da se neposredno obračam na Vas, ali stvar bo Vam takoj jasna. Jaz sem Karner Avguštin, doma iz Brež št. 40 pošta Ribnica na Dolenjskem. Sedaj se nahajam interniran v Gonarsu od prijte kratkega časa, a 4 in pol meseca sem bil na Rabu. Moja vas Breze, kakor tudi jaz smo 19. julija lanske leto šli samim iskati zaščito k hrabri Italijanski vojski od tih mednarodnih rdečin škodljivcev in sedaj se nahajam pod zaščito Italijanske vojske (protetivi). Doma mi ni požgano, je vse celo in nepoškodovano. Ko sem še bil v internaciji se mi je redil otrok, katelega se ne poznam in ga tudi še nisem videl če gih to stino boli ali g. škof jaz se obračam na Vas z prošnjo da bi bil sprejet v belo gardo ker silno gorim od želje, da se borim z našimi fantimi in možmi proti tasi bezbožnim komunistima

kateri so toliko gorja napravili našemu malemu pobožnemu slovenarodu. Zato Vas prošim gos. dr. škof da me pokličete iz internacije v Ljubljano, da prisrežem na zvestobi beli gardi in da se pol borim dušom in telesom za Kristusa Kralja in za red in mir v naši Sloveniji. Garantiram Vam gos. škof da če bom sprejet v belo gardo, da bo marsikateri rdeci bezbožnik pol mrtev ali živ pravdi v roke, ker jaz gorim od želje da se borim protiv njih a tu sedim zastoj. Ko sem bil še na otoku Rabu interniran sem slučajno čul razne razgovore kateri bi pomagali marsikaj napraviti in te glavne kolovodje poloviti; pogotovo se gre za nekega dr. Lemeša, kateri je visoko ocenjen od Italijanskih vlasti, a kateri se skriva boja v bližini Ribniški okolini in jaz Vam garantiram pres. g. škof da bi jaz našel pota in načina da ga zivega ujamem in predam vlastima v roke, ker mi je okolina Ribnice dobro poznata. Se enkrat Vas prošim g. škof da bom sprejet v belo gardo ker v meni se ne boste zmotili; in želim da se Vam lično prestavim ko pridem v Ljubljano. Sedaj Vam ljubim Vašo pres. roko in Vas pozdravljam Kristusovim pozdravom: »Hvaljen Jezus« in ostanem vdan in hvaležen do groba Vam zvesti Avguštin.

Izseljeno Posavje

Na Krškem polju se razlega pesem svobode

O življenju Ljubljanske mladinske delovne brigade

Na Krškem polju sta se odigrali v zgodovinski dve veliki žalostni slovenskega naroda. V srednjem veliku poraz kmečkih upornikov, ko jim je odreklo meščanstvo pomoč in podporo, ter nasilna izselitev slovenskega prebivalstva v začetku zime 1. 1942, da so lahko lepe in bogate slovenske vasi zasedli Kočevarji, katerim je Hitler podaril to plodno zemljo, da bodo za vse večje čase branili in čuvali veliki Reich na teh najbolj izpostavljenih mejah. In zgodilo se je, da so potomci tistih nemških oprdnikov in Landsknechtov, ki so v srednjem veliku premagali slovensko in hrvaško kmečko rajo, to pot spet zmagali in zato hoteli čez noč to slovensko zemljo preorati v nemško zemljo. Gestapovski škorenj in gestapovska puška sta naglašala naše kmete na kamione in v murzilnih vagonih so odveklili vse družine slovenskih vasi v osterje Nemčije, da bi tam kot hlapi in delke počasi poginili od trpljenja. Iakote in domotožja, Krško, Brežice, Krška vas, Leskovec, Velika vas, Rak, Cerklje, Skopje, Bušča vas... in sto drugih vasi je moralo prepustiti svoje domove, svoja polja, svoje vinograde, svoje sadovnjake, svojo živino Kočevarjem, da preorjejo ta kos slovenske zemlje v nemški gau, da jo spremene v nemško pokrajino, da izbrisejo s te slovenske zemlje sleherni sled slovenskega kmeta, ki je tod orjal, sejal, žet in trto obrezoval tisoč in še več let!

V mraz in stradež, v sužnost in smrt so vozili vlaki pod močno stražo gestapovceve slovenske vasi v taborišča, z jokom in stisnjanimi pestmi ter z neizmerno žalostjo so odhajali naši preganjeni... S pesmijo in vriskanjem pa so prihajali Kočevarji in se vsedli k bogati mizi! Kdo je večji zločinec, tisti, ki je preganjal naš rod z domače zemlje — ali tisti, ki je z mirno vestjo legel v posteljo pregnancev? Kdo je hušji zločinec, ali tisti, ki je povzročil smrt tisočih slovenskih otrok, ali tisti, ki je z mirno vestjo odrezal velik kos pšenice pogajec teh otrok ter si našel vina iz Gadove peč, ki so jo tisoč let prekopavali naši kmetje ter s tem vinom napijali Hitlerja — naj- večjemu krvniku vseh časov? Pa se še najdejo med nami čudaki, ki govorijo zdraj, ko je beštija strta: za nami je vse hudo, zmagali smo, bodimo velikodušni in pozabimo na vse to! Teža pa se že po vsebnosti zločina samega ne more pozabiti, pa tudi natura sama tega ne more pozabiti, ker kriči sleherna leha Krške-

rišo v Krško polje, da pripravijo vajočim kruha. Da ne bodo lačni, da ne bo propadel, da ne bo segnil. Vse-povsed jih vidim na njihovi pri Cerkljah, pod Leskovcem, pri Skopjeah, pri Brežicah. Vsako jutro grede s soncem in s pesmijo na delo, žet, plet, kositi, mlaiti, orat... Pojo pesem o svobodi, pojo pesem o partizanu in roke mladink in mladincev vihte motike in kose, srpe in lopate in grablje. To so bataljoni ljubljanske mladinske delovne brigade, 1200 mladih src, naših vsehletih požrtvovalnih mladih src. Ne vem, če nam je zgodovina kdaj že pisala tako zaslovišne strani, ko v letih borbe in ta hrip v tednih zmage, ko smo pričeli obnovljati svojo ljubljeno domovino. Hočem od njihve do njihve in zli se mi, ko gledam te pionirje naše nove srečne bodočnosti, da moramo uspeti — kajti s tako mladino moramo uspeti, ta mladina nam zagotavlja uspeh in prav ničesar se nam ni treba bati!

V Cerkljah sem obiskal II. bataljon. Nastanjeni so v zdravstvenem domu. Pravičar je odšla četa mladincev z motikami na preorano njivo. Pojo in korakajo kakor da bi šli na svatbo. Ogoreli so od sonca. Želeli bi biti še enkrat tako silno mlad. Ta mladina je že zares vidljiva v vsa naša stremljenja, ta mladina je zares naša! To je mladina naše borbe, to je mladina naše zmage, to je mladina naše svobode!

Ogledimo si delovni bataljon od blizu. Ta stvar ni tako lahka, kajti vsati moraš ob 5. če hočeš sledeči vsemu, kar ta mladina od prve jutrnje ure pa do večera preživlja. Delovni program dneva:

- o 5. vstajanje,
- do pol 6. umivanje,
- do 6. telovadba, telesne vaje za fizikalni izlet v Beograd,
- četrt na 7. razvije zastave,
- do 7. zajtrk,

Traktorski tečaj na Krškem polju

Tudi v kmetijstvu se bomo oprijeli novih načinov dela. To nam narekuje današnje potrebe, ko je treba čimprej dvigniti kmetijsko proizvodnjo na predjovno višino, pa manjka živine in ljudi ter je veliko zemlje neobdelane. Da bomo začeli z novim načinom kmetovanja, pa nam narekuje tudi to, ker smo že pred vojsko spoznali, da po stari zavedeni poti ne gre več naprej. Kmet s svojim zaslužkom ni mogel več shajati in je gospodarsko propadel. Bil je sicer nezadosten, predmet špekulacije različnih protiljudskih pijavk, kar v bodoče ne bo, toda potrebno je, da dobi poleg zaštite tudi možnost novega gospodarjenja. Potrebno je, da bo svojo zemljo boljše obdelal, da bo pridelek obilnejši.

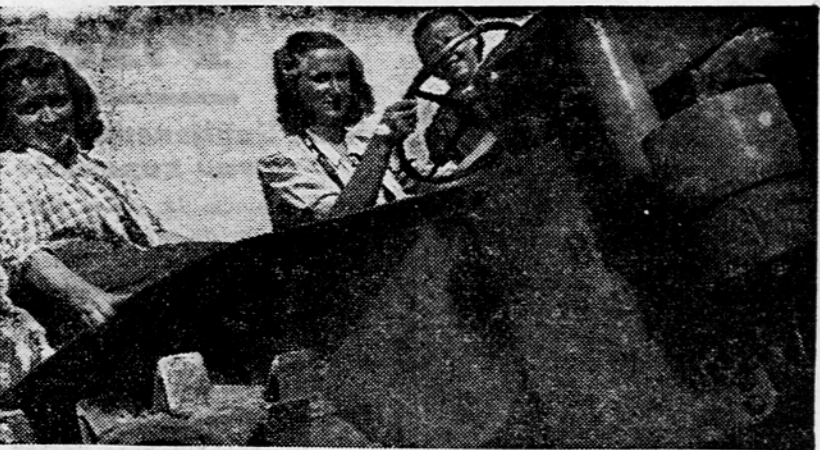
Kdo je bolj poklican, da zapelje voz na novo pot mladin. Stari ljudje se težko navadijo novotarij. Mladina pa je že od nekdaj na vseh področjih orala ledino. Zato me ni prav nič začudilo, da sem videl na traktorskem tečaju, ki se v tem času vrši na Krškem polju, same mlade ljudi. Dva fanta, ki sta se mi zdela še posebno mlada, — stara sta komaj 15 let — sta prišla prav iz Zirov. Vprašal sem ju, če bosta zmogla težko delo, kajti voditi traktor ni lahka stvar, pa sta mi z veliko samozavestjo odgovorila, da se prav nič ne strahata težav. Tako so vsi. V vseh je volja do dela in učenja izredno velika. Tudi dekleta — štiri so v tečaju — kažejo enako vnemo. Sprva je bilo predvideno, da bo tečaj obiskovalo kakih 40 tečajnikov, prišlo pa jih je 70 in še prihajajo novi. »Ne morem zavrniti,« mi je rekel komisar, »čeprav bi bilo bolje, da bi bilo manj tečajnikov, ker imamo samo tri traktorje na razpolago.«

Te tri traktorje so pustili Nemci. V kratkem pa bodo pripeljali še nekaj angleških oziroma ameriških, ki jih dobivamo od UNRRE. Nemcem so traktorji služili bolj za reklamo, kot pa za delo, kajti pustili so ogromno neobdelanega polja. Prasedi raste plevel in mnogo truda in dela bo potrebno, preden bo Krško polje zopet

- od 7. do 12. delo na polju,
- ob 12. obed,
- do 2. počitek, spajda, kopanje v Krki in Sevi,
- od 2. do 4. sestanki, politična ura, predavanja,
- od 4. do 7. delo na polju,
- ob 7. večerja,
- od 9. miting, zabava, poveske vaje itd.

Da jih vidite kakšen apetit imajo. Dnevno dobe po 70 krogov kruha, pa tudi obedi in večerje ter malice so obilne in tečne ter okusno prirerjene. Sadja jim ne manjka. Delo, ki ga opravljajo, je: pikanje lanu, mladčev, žetev pšenice, obranjanje sadja, plevel in čiščenje vinogradov in sadovnjakov. Tako je n. pr. 4. četa III. bataljona, ki je nastanjen v Leskovcu, napravila dne 14. t. m. 866 delovnih ur, od teh pa celo 160 udarnih ur. Ta dan so povežali in odnesli v kozoče 4530 snopov pšenice ter opleli in okopali 163x14 m obsežno njivo. V tej četi je mladina iz Bežigrada. V vseh četah in v vseh bataljoni so kajpak tudi udarniki, ki so se izkazali pri delu. Naj jih naštejemo ne nekaj. Komendant VII. bataljona Miha se je izkazal prav v vseh delih, Grafenauer Cvetica je sama v enem dopoludneju povežala 100 snopov pšenice, Lučovnik Jurij je v istem času san okopal 1 vrsto v sadovnjaku. Tosja Kopriva je okopala 4 vrste v vinogradu, Paškulin Ivo je delal nepretrgano 24 ur, da je uredil nabavo hrane, Skirjanc Janez je postal udarniški vinogradnik...

Da, ta mladina, ki se je odrekla počitnicam in je zgrabila za delo na Krškem polju je naša zlata, zvesta mladina. Pojdite na Krško polje, malodušneži. Tamkaj se naša odgrana zemlja spet vrača v naše narode, tamkaj odneva pesem naše mladine. Pregrejni, ki se vračajo, strmino in ne morejo verjeti. Toda viraško zastava z rdečo zvezdo jim pove vse. Mladina jim pripravila kruha in jih s pesmijo pozdravlja na domačijah, na katere se vračajo iz suženjstva. V Gadovi peč pa pojo črčki. Letos bo trta spet rodila vino svobode. Tone Selškar.

Na traktorju

Ena skupina ima dopolnje teoretični pouk, pa popoldne praktičnega, druga pa obratno. Teoretična predavanja obsegajo tri področja: prvo je področje mehanike, kjer tečajniki spoznavajo dele in funkcije motorja. Drugo je področje upravljanja stroja, kjer se učenci seznanijo, kako je treba postaviti s strojem na posameznih terenih. Tretje področje pa je čisto agronomskega značaja, kjer se učenci uče, kako globoko je treba orati za posamezne kulture, kdaj je čas setve, kako se seje in drugo.

Tečaj bo trajal 3 do 4 tedne. Potem se bo začel nov, ki najbrž ne bo na Krškem polju, temveč kje drugje, kajti tudi drugim pokrajinam je treba pomagati pri obdelavi. Zopet bodo prišli tečajniki od vseh strani kot sedaj, ko so vsi okrajji poslali po nekaj tečajnikov, celo iz naše Primorske in iz Trsta. Zopet bodo tečajniki ponesli širom naše zemlje novega duha dela, nove izkušnje.

Traktorski tečaj, ki jih prireja naše kmetijsko ministrtvo, so nekaj uvod v mehanizacijo našega kmetijstva, ki bo tudi v Sloveniji počasi zavzela večji razmah, kot ga je imelo do sedaj. Nobenega dvoma ni, da ima taka mehanizacija precejšnje prednosti pred stari načinom obdelave zemlje. Predvsem opravi stroj delo veliko hitreje, kot ga pa opraviyo samo človeške roke. Kjer bi se žanjice trudile po ves dan in še več, tam opravi to delo stroj v nekaj urah. Poleg tega je delo s strojem veliko lažje. Človek se pri stroju nikoli ne bo toliko zgal, kot se je do sedaj, ko je bil od ranega jutra do pozne noči na polju. Najvažnejše pa je, da človek s strojem opravi delo veliko bolj, kot pa ga more z dosedanjim zastarelim orodjem — in z živino. Posebno je važno to za oranje. Pri

nas orjemo še s starimi plugi in zato je le plitva plast zemlje obdelana, spodaj pa je navadno še precejšnja plast, ki je »gluha«, kot ji pravijo kmetje, ker se nikoli ni bila premetana in ni prišlo vanjo ne zraka ne živih klic, ki bi jo razkrajala, da bi postala rodna. Čim plitvejša pa je rodna plast, tem hitreje porabijo rastline hranilne snovi, to se pravi, taka zemlja tem hitreje postaja pusta in izžrpana. Prednosti globokega oranja so torej očigledne, zato bo vsak kmet svojo zemljo čim globlje oral, če to seveda dopuščajo spodne plasti. Dovolj globoko pa moremo orati samo s traktorji, posebno se tam, kjer je zemlja težka. Naše kmetijsko ministrtvo namerava že v tem letu po Sloveniji organizirati nekaj strojnih traktorskih postaj, kjer si bodo kmetje mogli sposojati stroje in traktorje, bodisi kot posamezniki, bodisi vključeni v zadrugah.

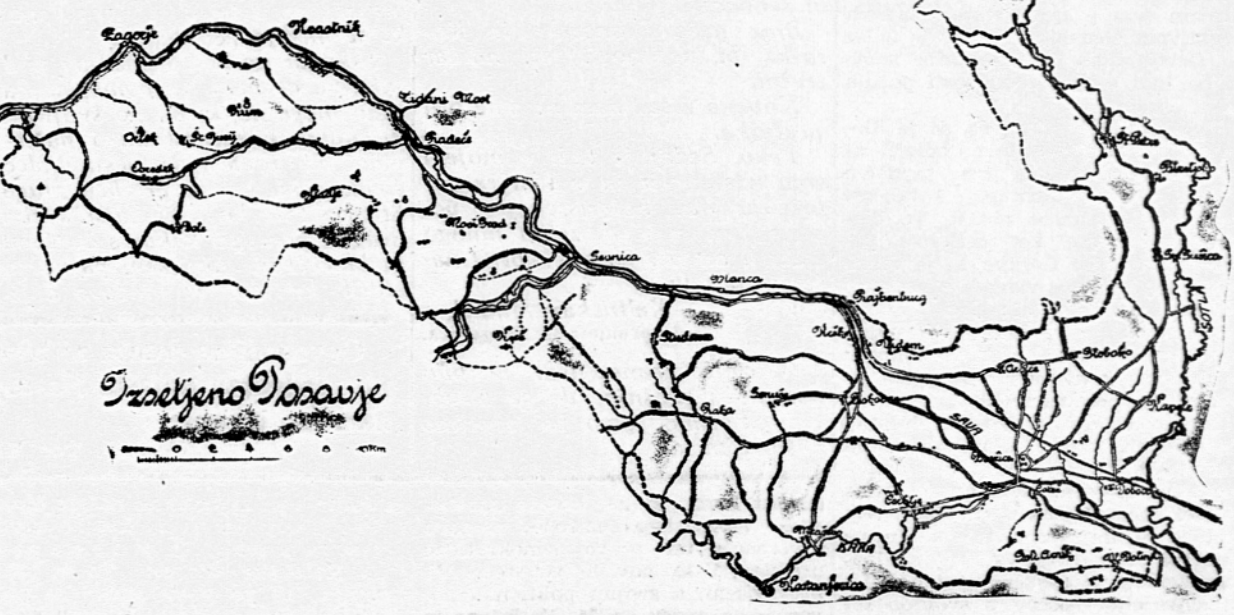
Iz vsega tega, kar smo povedali, pa nikakor ne smemo sklepati, da bomo pri nas takoj uvedli splošno mehanizacijo kmetijstva, da bo traktor kar povsed izpodrinil konja. To se nikakor ne bo zgodilo. Danes konja nadomestujemo s traktorji prvenstveno zato, ker korj ni, uvajamo stroje, ker manjka ljudske delovne sile. Jutri bomo delali to zato, da moderniziramo naše kmetijstvo, seveda samo tam, kjer bodo za to dami pogoji. Za traktorje so potrebne ravnine in večje površine. Pri nas pa imamo precejšnje poljedelske predele v hribovitem svetu. Tu traktorji ne pridejo v poštev. Treba bo voziti še po starem, oziroma bo potrebno iskati drugačnih načinov, da tudi to izboljšamo naše kmetijstvo. Jasno je, da morajo biti naši napori povsed za tem, da zboljšamo položaj delovnemu ljudstvu, pa naj to živi v hribeh ali na ravnem, na kmetih ali v mestu.

Odprti problemi izseljenega Posavja

Prva velika gospodarska bitka na izseljenem Posavju mora še v letošnjem poletju doseči zmago nad trenutnim gospodarskim zastojem, ki je nastal zaradi izselitve velike večine tamkajšnjega prebivalstva in v andalskega postopanja okupatorja. Mišliti pa moramo že danes na trajno ureditve bodočega gospodarskega in kulturnega življenja na Posavju; pripraviti temelje bodočemu razvoju. Pri tem naletimo na velika, še ne-

rešena vprašanja. Nekaj teh vprašanj hočemo osvetliti po njihovem obsegu in sredstvih, ki jih imamo ta čas na razpolago. Zaradi razumevanja pa je v prvi vrsti treba poznati vsaj v glavnih obrisih posestno strukturo te pokrajine pred vojno.

IZ pregledne karte je razvidna geografska lega izseljenega Posavja. Vse ozemlje meri 84.109 ha ali 841 kvadr. kilometrov. Na njem je živel pred vojno 52.465 prebivalcev. Hiš

Četa delovnega bataljona koraka na svoje vsakdanjo opravilo

KULTURNI PREGLED

Naši umetniki - partizani razstavljajo

Razstava je odprta od danes naprej v Jakopičevem paviljonu

Če trdimo, da je slovenski osvobodilni tisk naše politično delo in našo oboroženo borbo na vsej njeni poti spremljal, tolmačil in organiziral, da je bilo Slovensko narodno gledališče prva kulturna ustanova, ki si je postavila že v vojni dneh pogoje za uspešno delo v svobodi, da je bila partizanska pesem, govornica in peta, najzvestejši spremljevalec našega boja in se je z njim najtesneje povezala, potem velja za slikarsko umetnost, da je naš čas, našo borbo in naše trpljenje prva in najbolje upodobila.

Zgovoren dokaz za to nam je bila že prva razstava naših umetnikov, ki jo je priredil Slovenski umetniški klub letos januarja v Črnomlju — naši mali Ljubljani. Takrat je razstavljalo v majhni, pa na moč okusno opremljeni dvorani dvanajst mojstrov — partizanov. Polovica teh je bila že v predvojni letih v središču našega umetniškega življenja. Od teh pa je našla prostor druga polovica šest mladih umetnikov, ki so bili na večini brez umetniškega izobrazbenega ali vsaj brez jasnega priznanja in je ne samo naj-

hovo današnje delo, ampak tudi začetek njihovega dela plod osvobodilne vojne.

Med starejšimi mojstri je razstavljal največ Božidar Jakac. Portrete, povesčni manjše gravure, nekaj večjih portretov in vojni motivi. Nikolaj Pinač, France Mihelič in Dore Klemenčič — Maj so razstavljali največ linoreze iz svojih že objavljenih map »Naša borba«, »Domovi — ječe — gozdovci« in »V imenu Kristušovih ran«, Mihelič poleg tega še nekaj portretov in risb iz partizanskega življenja. Brata Vidmarja, Drago in Nande, sta dala nekaj linorezov.

Naslovi del, ki so jih pokazali mlajši razstavljalci, nam kažejo hkrati tudi motive: Branjevci, Kresovi, Vojaška blokada, Talci, Pokolj (Vlado Jordan), Partizan, Partizanka (Dušan Petrič), Triumf, Fric, Razvrat (Vito Globočnik), Hajka, Pogreb, Bicanje (Alenka Gerlovičeva), Žanjice (Lojze Lavrič). Zadnji je razstavil tudi edini relief na razstavi, Partizansko mater s sinom, Milena Dolganova pa dve majhni glinasti plastiki in mavčni odliček Glava partizana.

Črnomeljka razstava nam je dala prežer partizanskega življenja in trpljenja našega naroda v osvobodilni vojni, v času italijanske in nemške okupacije iz belogardističnega terorja. Borba slovenskih partizanov, pohod in življenje v partizanstem taborišču, naši požgani domovi in porušene vasi, lakota in hrepenenje v koncentracijskih taboriščih, mučnitve v naših ječah, talci za hrubtu zvezanimi rokami in vešala, ki jih je razpel okupator nad vso slovensko zemljo — to so motivi, ki so jim dali življenje naši umetniki, ki so šli sami skozi ječe in taborišča in skozi vse trpljenje in lepote partizanskega življenja. Te motive pa je spremljala vrsta portretov naših komandantov, političnih delavcev, borcev iz naših brigad in študije ranjenih partizanov.

Razstava, ki jo odpirajo naši umetniki — partizani danes v osvobojeni Ljubljani, jev glavnih potezah ponovitev črnomeljske, vendar obogatena z novimi imeni in novimi deli. Sedemnajst mojstrov razstavlja. Starejši generaciji sta se pridružila še Ivan Cargo in Tone Kralj, med mlajšimi srečujemo Janeza Lajovca, Seljaka, Franceta Slano, Iva Šubica in Janeza Vidca.

Oceno razstave bomo pisali v prihodnjih dneh. Danes bi hoteli podčrtati le to, kar je na vseh teh slikah najlepše in najnaravnaješe: prepro-

stost in resnica. To je verna slika življenja, kakršnega smo živel v štiri leta, podoba, naslikana brez vsakih pravih izraznih sredstev, toda a neomajno voljo do dela in resnice — brez olepšav in brez preturavanja. Dela, zbrana na tej razstavi, so in bodo ostala najvernejši dokument naše borbe in našega trpljenja. To niso tista dela, ki bodo nastajala v prihodnjih letih v svetlih ateljejih in risala podobo najviharnejših dni slovenske zgodovine, to so podobe, zrasle iz naše borbe same, nastale v mrah zatišja iz počitka, danes — med večerajšjo in jutrišnjo borbo. V tem je njihova posebna vrednost in prvi pomen.

Morda ne bo odveč, če zapišemo ob tej razstavi še nekaj spominov, ki so temo povezani z njo in s časom, ko smo gledali te slike še neizgotovljene tam, kjer so nastajale, tam, kjer so naši naši umetniki motive zanje.

Spominjam se enega tistih jutrajanskih jesi, ko je bilo še zgodaj, pa že na moč mrzlo. V nizki žgundat belokranjskega doma, pod majhnimi prekrizanimi okni je sedel Nikolaj Pinač. Svetlobe na njegovi mizi je bilo komaj za branje, široka peč, je mrlo počivala v kotu in ob njej zaboj slabe ilovice. Nikolaj pa je sedel zavil v svoj modri suknič in rezal. Da je v linolejem pri kraju, je dejal, in da so noži slabi. Ni rad ustvar-

jal v linoleju; čutil je, da ta material niti od daleč ne daje tistih izraznih možnosti, ki bi jih njegova roka hotela in zmogla. Pa na boljši material ni bilo misliti. Saj ni bilo niti krede, niti poštenih svinčnikov. In vendar je šel mimo vseh teh težav, vzel je zadnji kos linoleja, ki mu je še ostal in se lotil novega dela. Z ljubeznijo in neizmerno voljo do dela je pripovedoval o svoji novi mapi in kazal ročne oditise za zbirko »Domovi — ječe — gozdovci«, ki jo je takrat pripravljval za tisk. Tisti dan je rezal list »Vdri so v naše domove«. Ko sem odhajal, je vpletal z nožičkom bele niti v materine lase. Morda je v tem spomnuto vzrok, da se še danes najraje ustavlja pri tej podobi, kadar znova listam po njegovi mapi. To je morda ena najlepših upodobitev trpljenja slovenske matere.

Ko sem se ustavil na razstavi ob Miheličevih risbah s svinčnikom, ob motivih požganih slovenskih vasi, sem se spomnil njegove področne delavnice v zapuščenem kočevski vasi: dve mizi in ležišče ob steni, na mizi pa vse vprek osnutki, napol izrezani linoleji, skice, ročni oditisi in nekaj nabojev. Ob steni puška, za oknom pa Rog, ki je tonil v pozni poletni svetlobi. Tedaj nam je prvič kazal to risbo: požgana slovenska vas, ljudje preganjeni, morda že mrtvi nekje za šotari na Rabu. Zapuščen domovi,

mrtva okna, izza ožganih sten štrle le dimniki nekam visoko.

V tisti vasi je delal tudi Božidar Jakac. Bilo je v dolini Starih žag, ki veže Suho in Belo Krajino. Popoldne je končal enega svojih velikih portretov. Drugo jutro pa je bilo treba zapustiti vas. Sneg je bil visok in moker, čevlji slabi. Za prvim grebenom so vodlo padale mine. Pa smo šli v dolgi koloni, vedri in nasmejani kot vselej. Tudi mojster Jakac je bil veder med nami. Vedel je, da bo prihodnje dni spet slikal — če ne več tu, morda nekje ob Kolpi ali pod Gorjanci. In na pomlad — tucet to smo vedeli — bo razstavjal v Ljubljani. Tisto jutro pa je šel v dolgi koloni ob robu zasneženega Roga in nosil je zbrastrelko.

Nekje med primorskimi hribi in v zatišju njihovih gozdov pa je rezal Dore Klemenčič svoje liste, kr so se razrasli v mapo »V imenu Kristušovih ran«. In te liste je nosil potem skrbno zavite v nahrbtniku skozi vse borbe in na vseh pohodih in ko so mitraljezi potihnili, je sedel in rezal naprej in nam z drobnim nožičkom pripovedoval o trpljenju primorskega ljudstva in o njegovi veliki borbi za svobodo.

Tako so zrasi prvi plodovi nove slovenske upadabljačje umetnosti.

je bilo 10.058, posestnikov 7.788, dalje 2.621 kočarjev in 1.353 najemnikov. Pretežna večina prebivalcev se je preživljala s kmetijstvom.

Topografsko moramo ločiti dva tipa pokrajine, in sicer ravninske predele (29.86 ha) in hribovske predele (54.523 ha). Kmetijsko izkoriščane zemlje je 45.279 ha, t. j. več kot polovica skupne površine. Od te je 16.710 ha njiv in vrtov, 24.461 ha travnikov in pašnikov, 3.865 ha vinogradov in 242 ha sadovnjakov. Površina gozdov pa znaša 33.498 ha.

V prvi vrsti nas zanimajo ravninski predeli te pokrajine. Najobsežnejša ravnina se v površini 26.640 ha razprostira na obeh straneh Save od Krškega in Vidna na zahodu do Čateža na vzhodu, dalje ob levem bregu Krke vzhodno od Kostanjevice do njenega izliva v Savo ter ob desnem bregu Sotle (Biseljsko). Manjše ravnine so še ob Savi od Krškega do Radeč v površini 2.946 ha in v okolici St. Janja v površini 714 ha.

Na Krškem polju je pred vojno želo 8.799 ljudi (brez mestnih prebivalcev), ki so se pečali s kmetijstvom. Gostota kmetijske naseljenosti znaša 71 prebivalcev na 1 kvadrat km. Na ravninskem predelu ob levem bregu Save in ob desnem bregu Sotle (Biseljsko) pa je želelo 14.500 kmetijskih prebivalcev; naselitvena gostota je večja od prve in znaša 102 kmet. prebivalca na km². Zemlja se kmetijsko izkorišča zelo intenzivno (okopavina, koruza i. dr.) in imajo zaradi tega in zaradi vinogradništva kmetije na tem predelu razmeroma visok intenzitetni faktor.

Zanimiva je posestna struktura našega najobsežnejšega ravninskega predela. Za primer naj služijo tri tipične vasi Krškega polja, ki so bile pred vojno zaradi izvedene komasacije (združitve raztresenih parcel) poljedelskih zemljišč strukturno točno raziskane. To so vasi Župeča vas, Račja vas in Boršt, ki leže na levem bregu Krke ob glavni cesti Kostanjevica—Krška vas—Brezje. V Župeči vasi je pred vojno gospodarilo 44 posestnikov na 60,26 ha njiv in travnikov, v Račji vasi 24 posestnikov na 44,48 ha in v Borštu 35 posestnikov na 66,87 ha. Pri tem niso vsi stevni stavbne parcele, vrtovi, vinogradi in nekaj malega oddaljenih travnikov ter gozdov.

Posestna struktura Župeče vasi je bila sledeča:

- 13 posestnikov je imelo od 0,5 ha, 7 posestnikov je imelo od 0,5 do 1 ha,
- 11 posestnikov je imelo od 1 do 2 ha,
- 9 posestnikov je imelo od 2 do 3 ha,
- 1 posestnik je imel od 3 do 4 ha,
- 3 posestniki pa so imeli od 4 do 5 ha zemlje (brez vinogradov).

Posestna struktura Račje vasi:

- 7 posestnikov je imelo od 0,5 ha,
- 3 posestniki so imeli od 0,5 ha do 1 ha,
- 4 posestniki so imeli od 1 do 2 ha,
- 2 posestniki so imeli od 2 do 3 ha,
- 5 posestnikov je imelo od 3 do 4 ha,
- 1 posestnik je imel od 4 do 5 ha,
- 1 posestnik je imel od 5 do 6 ha.

Posestna struktura Boršta:

- 8 posestnikov je imelo od 0,5 ha,
- 7 posestnikov je imelo od 0,5 do 1 ha,
- 6 posestnikov je imelo od 1 do 2 ha,
- 4 posestniki so imeli od 2 do 3 ha,
- 2 posestnika sta imela od 3 do 4 ha,
- 8 posestnikov je imelo od 4 do 5 ha.

Se podrobneje posestno-strukturno sliko nam prikaže dejstvo, da je bila zemljiška posest (njive in travniki) župeče vasi pred komasacijo razkosana na 273 kat. parcel, povprečna površina posamezne parcele je znašala le 0,21 ha. Negospodarsko obliko parcel nam pa predloži povprečno razmerje širine do dolžine parcel, ki je znašalo 1:2,3.

Iz vsega tega vidimo, da prevladujejo male in najmanjše kmetije, katerih posestva so razkosana na veliko število raztresenih majhnih parcel z negospodarsko obliko. Nehote se moramo vprašati, kako so mogle te kmetije živeti? Saj je znano, da so kmečaka posestva v velikosti od 2 do 5 ha gospodarsko kritična, pri katerih je obojot družine mogoče le na izredno nizki življenjski ravni, ki niti zdaleko ne dosega ravni kvalificiranega delavca. Take družine socialno propadajo in so njih posestva po večini bila plien bogatih meščanov, hranilnic ter bank.

Poleg navedenih dejstev moramo tudi povedati, da so velike površine ravninskega sveta (Krškega polja) zamorvirjene in izpostavljene poplavam.

Nezdrave posestne razmere (male in najmanjše kmetije, razkosanost posestva, zadolženost, nezadostna življenjska raven ljudi i. t. d.) onemogočajo vsako sodobno obliko gospodarjenja in potrebujejo za današnji čas neupravičljivo visoko uporabo delovne sile. To vse so vidni znaki gospodarsko bojne pokrajine.

Za časa vojne je nemški okupator potem, ko je izsečil in interniral skoraj vse prebivalstvo, začel po dobro premišljenem načrtu naseljevati svoje prebivalstvo. Po tem naseljenem načrtu naj bi na tem prostoru želelo bistveno manj ljudi na srednjih in velikih kmetijah. Del Krškega polja je bil s traktorji preoran in s tem popolnoma zabrisano staro posestno stanje tako, da brez dolgotrajnih in zamudnih meritev deli danes niti domačinom prizadetih vasi ni mogoče ugotoviti, kje so se razprostirale njihove njive.

Izseljeni prebivalci se vračajo in sedaj nastaja vprašanje, kako položiti temelje za bodoče gospodarjenje te opuščene pokrajine, ki naj bo boljše kot je bilo pred vojno.

ne; s pomočjo teh je treba zamejčiti stare parcele.

Ogledimo si ta odgovor nekoliko natančneje. Gotovo je možna taka rešitev. Bila bi pa danes zelo težko izvedljiva zaradi dolgotrajnega in obsežnega zemljemerskega dela. Potrebno bi bilo izvesti triangulacijo ozemlja, poligonizacijo in na to šele prenos majhne parcel z katastrskih map na naravo ter vse posestne meje tudi zamejčiti. Povprečno more pri poplavi nam eden zemljemerec v enem letu zamejčiti le 35 ha. Koliko zemljemerec in koliko mejnikov bi bilo potrebno izdelati nazoviti in vkopati si lahko vsak sam izračuna. S tem delom bi pa še ne dosegli nobenega gospodarskega uspeha. Parcele bi ostale iste po velikosti in obliki, pokrajina bi ostala gospodarsko tako bolna kot je bila pred vojno.

Prepričani smo, da si take rešitve tega odprtega problema ne želi nobeden prizadetih kmetovalcev. Videli so pred vojno gospodarske uspehe izvršenih komasacij poljedelskih zemljišč v Župeči vasi, Borštu, Cerkljah ob Krki, Čučinju in Zasipu na skupni površini 650 ha. Zaradi tega si gotovo večina prizadetih kmetovalcev želi, da bi se tudi njim komasirale njihove njive in travniki.

Komasacije pa ni mogoče izvesti v kratkem času. Komasacijsko delo ki temelji na najstrožjem upoštevanju in zaščiti lastnine posestva vsakega posameznega posestnika, je dolgotrajno, natančno in obsežno. En komasir more na leto komasirati povprečno 75 ha. Pri tem poslu pa

morajo sodelovati še drugi strokovnjaki in pomožno tehnično osebje. Ta čas imamo le štiri strokovno usposobljene komasacije. Pri tem staležu bi bilo Krško polje komasirano v 50 letih. Če bi se po enem letu povečalo število komasiranj na 10, bi trajalo isto delo še vedno 20 let. Upoštevali pa je treba tudi še, da se morajo istočasno s komasiranjem poljedelskih zemljišč izvesti tudi vse potrebne melioracije, urediti prometno vprašanje, izvesti ostale takozvane skupne naprave i. t. d.

Brezdvomno bi komasacija Krškega polja dvignila gospodarstvo udeležencev posestev. Odpravila bi razkosanost posestev, odpravila gospodarsko neprimerno obliko posameznih parcel, povečala parcele, uredila dovoz in izvoz iz parcel, olajšala promet, odpravila mejne spore, dvignila donos zemljišč in olajšala delo ljudi in živine. Enega pa komasacija ne bi dosegla: majhnih in najmanjših posestev ne more povečati, gostote naseljenosti ne more zmanjšati. Zato bodo še naprej prevladovala drobna posestva. Nekoliko ob brez dvoma ljudem pomagano z agrarno reformo, po drugi strani pa si bodo ljudje lahko pomagali na ta način, če bodo organizirali proizvajalne zadruge. Zadruge bodo tudi našemu melemu in srednjemu posestniku omogočile, da bo mogel uporabiti pri svojem delu moderne tehnične pripomočke, kot so traktorji in drugi stroji ter umetna gnojila. To pa bo znatno dvignilo njegovo proizvodnjo in zboljšalo njegov življenjski položaj.

društvo vzgajalo svoj naraščajoč v duhu ustaških in profašističnih načel. Društvo se je v dobi zasedbe postavilo popolnoma v službo okupatorja, iz vrst njegove vrhovne uprave pa so se formirali kadri ustaških krvnikov.

TEČAJ NARODNE MILICE V ZAGREBU.

V Zagrebu so odprli poseben tečaj za izsoljanje Narodne milice za ozemlje federalne Hrvatske. Tečaj za miličnike kandidata bo trajal dva meseca. Število prijavljenih kandidatov znaša znanokrat 375. Poleg vojaške in politične naobrazbe predavajo bodočim miličnikom tudi srbskohrvatski jezik, zemljepisje, zgodovino, računstvo in higijeno. Miličniki pišejo tudi lastni Stenčasi.

Imenovanja pri sodišču slovenske narodne časti

V smislu čl. 7 zakona o kaznovanju zločinov in prestopkov zoper slovensko narodno čast z dne 5. junija 1945, Ur. list št. 81-7, in čl. 2 odloka o imenovanju predsednika, predsedstvenega tajnika pri sodišču slovenske narodne časti z dne 13. junija 1945, Ur. l. št. 99-9, se imenujejo za člana sodišča: Jože Baričević, sodnik okrožnega sodišča v Ljubljani, Oražmova 11, Ciril Rajh, dentist v Ljutomeru, član MOOF v Ljutomeru; za tajnika senata: Ferdo Ludvik, advokat iz Litije.

Za predsedstvo Slovenskega narodno osvobodilnega sveta:

Sekretar: Predsednik: France Lubej l. r. Josip Vidmar l. r.

Popravek

V seznamu odvetnikov, izbranih iz imenika odvetnikov pri Odvetniški zbornici in Ljubljani, Uradni list z dne 18. julija 1945, št. 150-18, je črtati pod zap. števil. 32 pomotoma navedenega odvetnika dr. Valjija Aleksandra s sedežem v Murski Soboti.

Ljubljana, dne 19. julija 1945.

Delegat ministrstva za pravosodje v Odvetniški zbornici v Ljubljani: dr. Janko Lavrič s. r.

Radio Ljubljana

NEDELJA, 22. JULIJA:

7-7.15 Češke korončne polke in valčeki. 7.15-7.45 Napoved časa, poročila in objave. 7.45-8.30 Zjutrajben v tri oranje, Scherzo in korončica, Čajkovski: Zalosna pesem, Prokofjev: Iz simfonije v D duru: finale. 8-8.15 O. I. kongresu OF. 8.15-9 Pisan glasbeni spored. 9-9.30 Odišja. ESZD. 9.30-10 Orkestrijski koncert. 10-11 Jutrarnji simfonijski koncert: Schumann: Koncert za violončelo in orkester v a-molu. Rimski Korskavci: Seherzada, sinf. slika. 11-11.30 Odišja kulturno-prosvetne skupine XV. divizije. 11.30-12.15 Pisan glasbeni spored. 12 do 12.15 Štiri španske pesmi (kitara in viol.). 12.15-12.30 Pregled tiska. 12.30-13.30 Balnaja. 13-13.20 Napoved časa in poročila. 13.20-14.30 Koncert orkestra Radia Ljubljana pod vodstvom dirigenta Antona Neffata. 18-18.30 Mladinska ura. 18.30-19 Skladbe za mladino. 19-19.20 Zenska ura. 19.20-20 Nekaj solospetov ruskih skladateljev. 20-20.30 Schubert: Kvintet v 2 duru, op. 114. 20.30-21 Slovenska orkestralna glasba. — 21-21.30 Napoved časa in poročila. 21.30-21.40 Trio Radia Ljubljana. 21.40-22 Pevski zbor mladenk iz Št. Vida nad Ljubljano vodi Ovetko Bukovnik. 22-22.15 Odišja za tovariše v taborišču po Nemčiji. 22.15 do 22.30 Partizanska skladbe. 22.30-23 Beethoven: Pomladna sonata v F duru (violina in klavir). 23-24 Plesna glasba.

PONEDELJEK, 23. JULIJA:

7-7.15 Berioz: Korončica. Dvoje Schubertovih korončic (sinf. orkester). 7.15 do 7.45 Napoved časa, poročila in objave. 7.45-8.30 Pesmi južnoslovenskih narodov. 8-8.15 Objava in udarno delo. 8.15-9.30 Vivaldi: Štirje letni časi (sinf. pesnitve). 9.30-10.15 Pisan glasbeni spored. 10.15 do 11.30 Pregled tiska. 12-13.30 Opera glasba. — 13-13.20 Napoved časa, poročila in objave. 13.20-14.30 Koncert orkestra Radia Ljubljana pod vodstvom dirigenta Antona Neffata. 18-18.15 Poročilo komisije za ugotavljanje pravih zločinov okupatorjev in njihovih hlapcev. 18.15-19 Koncert malega orkestra na ploščah. 19-19.30 Literarna ura SUK-a. 19.30-22. B. Smetana: Prodana nevesta, komična opera v 3 dejanjih. Vitez 21-21.30 Napoved časa, poročila in objave. 22-22.15 Odišja za tovariše v taborišču in Nemčiji. 22.15 do 22.45 Koncert prof. Cende Sedlbauerja (violončelo), pri klavirju Ciril Ovetko. 22.45-23 Respighi: Kmetjske dekle. Sarasato: Ciganski sprev. 23-24 Laska glasba.

Naša podružnica

v **MARIBORU**, Slovenska ul. št. 8, sprejema naročnike in oglase. — Obenem javljamo, da potrebujemo **VEČJE ŠTEVILO BAZNASALCOV IN KOLPORTERJEV**, ki naj se javijo pri podružnici uprave našega lista.

Ruske časopise dobite na Tyrševi c. 23

Informacije vseh vrst, prošnje, prevodi, prepisi, raznozovevanja in posredovanja. **SERVIS BIRO, LJUBLJANA**, Šelenburgova ulica št. 4, tel. 21-09

FOTOGRAFSKEGA pomočnika dobrega operaterja in retužerja išče večje foto-podjetje. Pozneje poslovodstvo ni izključeno. Ponudbe na upravo pod »Zmožen operater«.

MIZARSTVO KURNIK MATIJA naznanja svojo preselitev z Jesenic v Grosuplje. Sprejme več mizarških pomočnikov za izdelavo specialnega pohištva. — Pohištvo »KURNIK« — Grosuplje.

MIZARSKEGA DELOVODJO sposobnega stavbenega pohištva in po možnosti verzanega in stolarski stroki, popolnoma samostojnega, išče tovarna na deželi. — Ponudbe o dosežanjem delj poslati na upravo »Slov. Poročevalca« pod šifro »Stolarnica«.

Knjigovodja-bilancist uredi all na novo vpelje Vaše knjigovodstvo tako, kakor zahteva interes države in Vašega podjetja ter sedanjih socialni in gospodarski red. — Sestavi inventure, bilance in vsposobil osebje za knjigovodstvo. Ponudbe na upravo pod »Sodobno knjigovodstvo«.

STAVBENIK MUDROVČE JOSIP Trdinova 7. sprejme v delo pomočnike mizarje, zidarje, tesarje in delavce.

3 polirje, 3 preddelavce, 2 strojnika za zemljiška dela pri gradnji proge Borovnica—Preseerje sprejme gradbeno družba inž. DUKIČ, Ljubljana, Bohoričeva ul. 24. — Za prehrano in stanovanje je preskrbljeno.

Državno gradbeno-tesarsko podjetje Jesenice-Gorenjska sprejme takoj

VEČ TESARJEV in POMOŽNIH DELAVCEV, nekaj GRADBENIH MIZARJEV IN VAJENCEV. Javiti se je v pisarni podjetja na Jesenicah (prej Petkoš) Kraja Petra cesta 8.

Slaščičarski poslovodja izkušen mojster z dolgoletno prakso, tudi oženjen, se takoj **SPREJME**. — Ponudbe z navedbo prakse in referenc nasloviti na »Slovenski poročevalc« v Mariboru pod »Obnova obrata«.

Lesne industrije! Tesarstva! Mizarstva! Zapisište si novo telefonsko številko 47-35 trgovine strojev DOVŽAN IVAN, Ljubljana, Galetova 4 (prej. Franciškanca)

TELESNA KULTURA

L proletarska divizija spet na zelenem polju

Moštvo I. proletarske divizije, ki mu viličata glavne življenjske sile Komisar za Podpolkovnik Čamen in odborniki vodja tov. Radovanovič iz vrst bivšega beogradskega Sport kluba, se iz dneva v dan bolj udomačuje na ljubljanskih nogometnih travnikih. Po več uspešnih nastopih v novih tednih po osvoboditvi je posebno opozorilo nasa v tekmi pred tekle nedelje proti enajstorici I. slovenske divizije NO, ki jo po krasti igra dobesedno zmleto z visokim izidom 6:0. Igra je bila oni dan na izredni višini in je le škoda, da obistočno ni bilo prej podrobneje očevidno o tej igri.

Danes poldne I. proletarska divizija spet na zeleno polje in sicer to pot proti drugemu renomiranemu vojskemu nasprotniku — XV. udarni diviziji. Tekme sta torej — čeprav nista sestavljena iz civilnih nogometalcev — vredna vse pozornosti in sicer v naprej tudi upati trdit, da srečanje po vnanji obliki ne bo prav nič zaostajalo za takimi, ki smo jih pri nas šteli med najboljše v časih, ko je ta sportna panoga bila na visoki. Obeh ekipah je cela vrsta borcev, ki imajo za seboj serijo dobrih tekem in zmaljo tudi še tako prijateljskemu dvo-boju priliti ognja in tempa, da jih je veselje gledati.

Tekma bo ob 17.30 na igrišču ob Tyrševi cesti. Vstopnina, iz katere je čista izidna 16. — Vsi, ki imajo v tekmi določena takole: za sedeže na tribuni po Din 10.—, za stojišča po Din 5.—, Vojakom za vstop ni treba plačevati. Kdor hoče preživeti prijeto urico in pol med tekmi, naj se bo najel danes ves dan z izbranimi nastopi v lahki atletiki, telovadbi in nogometu. Dopoldne bodo razpisane lahke atletske preskušnje mladincev in mladink ter tekme v odbojki, poldne od 16. dalje pa javni nastopi telovadcev s prostimi rajami in orodno telovadbo ter slednje še nogometna tekma med domačim moštvom PD Olimpa ter Švobodo iz Ljubljane. Celjani so s to pripravljali prav za prav prvi praktični nastop v tekni, hki novo nastopno udeleževanje pri nas.

IVANA PRITEKELJ, roj. Šmuc

Pogreb bo v nedeljo dne 22. t. m. ob 17. uri iz kapelice sv. Krištofa na Zalah, k Sv. Križu.

Zalujoči ostali.

Zemljič Matevž

železnikar v pok.

Pogreb bo v ponedeljek, dne 23. t. m. ob 1/4, uri iz kapele sv. Antona na Zalah, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 21. VII. 1945.

Zalujoči ostali.

Starc Malči

Pokopana je bila 8. julija 1945 na domaćem pokopališču v Leskovcu.

Zalujoči ostali.

Ivan Svetelj

cenzurni oficir

Komaj star 20 let. Pogreb dragoga bo v nedeljo ob 1/6 iz kapele sv. Marije.

Globoko žalujemo: Ivan, oče, Marija, mati, Stanko in Jože brata in ostalo sorodstvo.

Lindtner Pavel

višji monopol. inspektor Tobačne tovarne

Na zadnji poti ga bomo spremlili v nedeljo, dne 22. t. m. ob 4. uri iz kapele sv. Andreja na Zalah, k Sv. Križu.

Ljubljana, Maribor, Ljutomer, dne 21. julija 1945.

Zalujoča žena Marija in sin Stara s sorodstvom.

Čeh Franciška

Pogreb drage pokojnice bo v ponedeljek ob 4. uri popoldne z Zal. kapelice sv. Petra na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, 22. VII. 1945.

Zalujoči: Čeh, Zidan, Jordan, Čehura, Manohin in ostalo sorodstvo.

Darka Michieli

rojena Dolničar.

Vsi, ki ste jo poznali, veste kaj smo izgubili.

Na zadnji poti bomo spremlili blago pokojnico iz kapelice sv. Nikolaja dne 22. VII. t. l. ob 15/2 uri.

V brčici žalosti Lujo, otroka Govčec in Darko, mami in sestri Milena, družine Dolničar, Drovnik, Žitko.

Ivana Svete

Pogreb drage pokojnice bo v nedeljo 22. t. m. ob 1/2, uri s Zal. kapelice sv. Janeza, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 21. VII. 1945.

Zalujoči otroci: Mirko, Stanka, Željko, Kunelj in ostalo sorodstvo.

Marijan Verovšek

uradnik glavnih skladišč

Našega ljubljenskega bomo pokopali v ponedeljek 23. t. m. ob 17.30 uri z Zal. kapelice sv. Nikolaja, k Sv. Križu.

Ljubljana, Višnja gora, Bobovo, dne 21. julija 1945.

Zalujoči: mati, bratje, sestre in ostalo sorodstvo.

Jakob Antloga

sodni nadsvetnik v p. in pravni tajnik Ljubljanske borze

Pogreb dragega pokojnika bo dne 23. julija 1945 ob 10.30 dopoldne iz kapelice viškega pokopališča.

Rodbine: Antloga, Mihovec, Rozman, Mogus, Kalda.

ZAHVALA. Vsem, ki ste spremlili moje ljubljeno mamico

Lavrenčič Emilijo

na njeni zadnji poti, za poklonjeno cvetje, g. ing. Zajcu, predsedniku mestne zadruge za poslovlne besede in sploh vsem, ki so mi na kakršnikoli način stali na strani in mi s tem lajšali hudo izgubo.

Moja zadružnica bo 23. VII. 1945 ob 1/2, uri v cerkvi sv. Nikolaja.

Zalujoča hčerka Sonja in sorodniki.

ZAHVALA. Vsem, ki ste spremlili mojega ljubljenega moža in očeta

Hrovatin Ivana

rađi imeli, njegov spomin počastiti s cvetjem in darovi za dobrodelne namene, ga spremliti k večnemu počitku, za izraze sožalja, g. primarju dr. Brandsteterju za požrtvovalno lajšanje bolečin — se prav lepo zahvaljujemo.

Slovenska naša zadružnica bo s darovalja pri oc. franciškanih 28. t. m. ob 7. uri pri glavnem oltarju.

Zalujoči ostali.

ZAHVALA. Vsem, ki ste spremlili našega ljubljenega moža in očeta

Koletič Jožeta

profesorja

na njeni poklonili cvetje in izreki sožalja, naša priročna hvala. Najiskrenejše se zahvaljujemo tudi tov. prof. Gmendi za tako ganljivo poslovlne besede.

Moja zadružnica bo 27. t. m. ob 7. uri v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, dne 22. julija 1945.

Zalujoča žena in hčerka.

